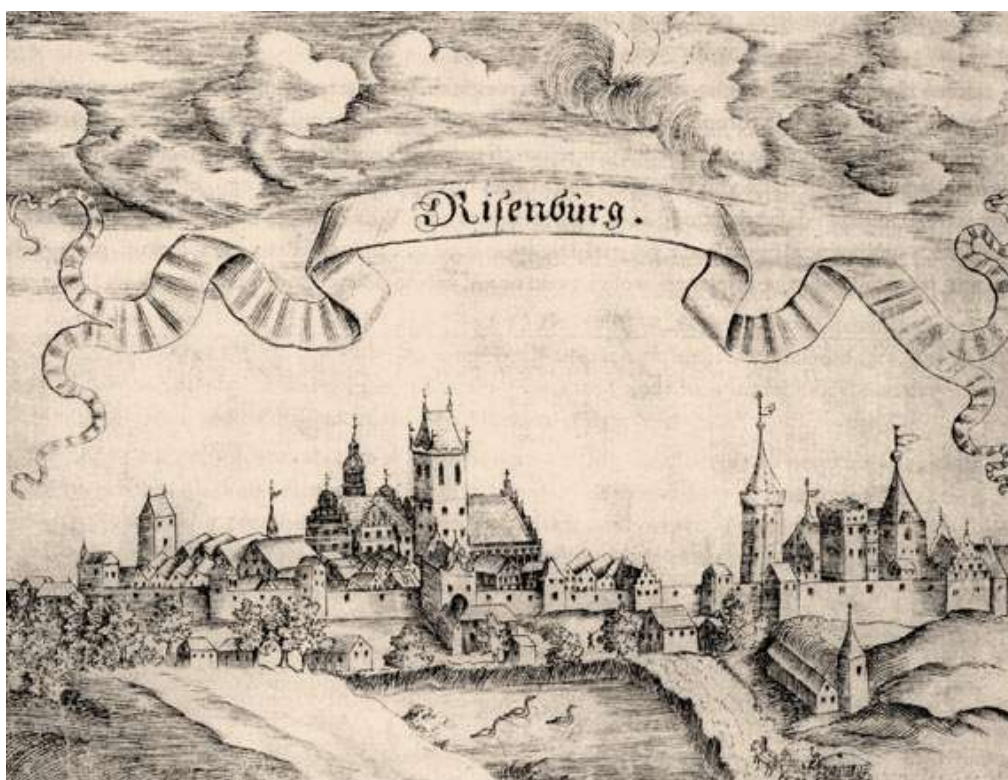

Załącznik do Uchwały Nr V/22/2015
Rady Miejskiej w Prabutach
z dnia 4 marca 2015 roku

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY NA LATA 2015-2018

opracowanie:
Iwona Gołębiewska

Prabuty, wrzesień 2014

Spis treści

1. Wstęp.....	4
1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	7
1.2. Podstawa prawna	8
1.2.1 Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków	8
1.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	8
1.2.3. Zadania samorządu z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego	9
1.2.4. Inne uregulowania prawne.....	9
2. Podstawowe i zewnętrzne uwarunkowania ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego ...	11
2.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	11
2.1.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004 – 2020.....	11
2.1.2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017	12
2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	13
2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020	13
2.2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020	14
2.2.3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego	15
2.2.4. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2014.....	17
2.2.5. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego	18
2.3. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	20
2.3.1. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Prabuty	20
2.3.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	21
2.3.3. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Prabuty	24
3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Prabut.....	27
3.1. Wykaz zabytków	28
3.1.1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru.....	28
3.1.2. Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków.....	29
3.1.3. Wykaz zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	29
3.1.4. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się w ewidencji	29
3.1.5. Obiekty zabytkowe postulowane do wpisu do rejestru zabytków	29
3.2. Zasoby muzealne.....	30
3.3. Obiekty zabytkowe o najwyższym znaczeniu dla miasta i gminy	31

3.4. Krajobraz kulturowy	31
4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego	33
5. Analiza szans i zagrożeń - ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.	34
6. Założenia programowe	36
7. Instrumentarium programu opieki nad zabytkami	46
8. Monitoring programu opieki nad zabytkami	48
9. Przykłady źródeł finansowania programu opieki nad zabytkami	50
9.1. Publiczne źródła finansowania	50
9.2. Fundusze strukturalne.....	56
10. Realizacja i finansowanie przez miasto i gmina zadań z zakresu ochrony zabytków	69
11. Wnioski.....	70
12. Załączniki	71
13. Ilustracje.....	90

1. Wstęp

Miasto i Gmina Prabuty (niem. Riesenburger) to jedna z 5 gmin wchodzących w skład powiatu kwidzyńskiego. Druga pod względem wielkości po gminie Kwidzyn. Administracyjnie należy do województwa pomorskiego i zlokalizowana jest na jego południowo - wschodnim krańcu. 150 km od stolicy województwa Gdańsk i 22 km na wschód od stolicy powiatu - Kwidzyna. Całkowita powierzchnia gminy wynosi 191,2 km², z czego 6 km² to obszar miasta Prabuty (il. 1 i 2). Liczba mieszkańców zamieszkujących gminę to ponad 13,6 tys. osób, w tym teren miasta zamieszkuje ponad 8,9 tys. osób. Siedzibą władz gminy i ośrodkiem administracyjno - usługowym jest miasto Prabuty, zlokalizowane nad jeziorem Liwieńcem.

Pierwsza historyczna wzmianka o Prabutach mówi o zniszczeniu przez wojska krzyżackie w 1236 r. pruskiego grodu Rezija, na miejscu, którego 40 lat później rozpoczęto budowę zamku i założono osadę. Najstarszy znany przywilej lokacyjny miasta pochodzi z 30 października 1330 roku. Zamek w połowie XIV wieku staje się jedną z najwspanialszych rezydencji biskupów w państwie krzyżackim. XIV stulecie to okres bez wojen i najazdów. Miasto nawiedzane jest jednak dość często przez epidemie i kłęski żywiołowe.

W 1379 roku Prabuty odwiedza w drodze do Rzymu litewski książę Świdrygiełło, a w 1381 Waydota. Wiek XV to przede wszystkim czas wojen polsko - krzyżackich, podczas których w 1414 miasto zostaje spalone przez wojska Jagiełły. Ucisk krzyżacki powoduje, iż część mieszkańców pragnie przyłączyć się do powstałego w 1440 roku Związku Pruskiego. Plany te jednak zostają pokrzyżowane przez biskupa Caspara a po wojnie 13-letniej, w wyniku zawarcia pokoju toruńskiego, Prabuty pozostają na długie lata w państwie krzyżackim.

W latach 1501 - 1521 Prabuty przeżywają okres świetności jako stolica Pomezanii. Sekularyzacja Prus w 1525 roku, w wyniku, której państwo zakonne przestaje istnieć powoduje, iż Prabuty stają się siedzibą starostwa (il. 3). W tym czasie ludność miasta przechodzi w większości na protestantyzm. Miasto w XVI wieku zamieszkuje spora liczba osób pochodzenia polskiego. Istnieje też gmina wyznaniowa, kierowana przez polskiego proboszcza. Mimo względnego spokoju miasto nawiedzane jest w wieku XVI i na początku XVII przez liczne epidemie. Wojny szwedzkie w XVII wieku powodują duże zniszczenia w mieście i zubożenie mieszkańców. Między 1688 a 1787 rokiem Prabuty niszczone są przez trzy wielkie pożary, po których za każdym razem miasto odradza się na nowo.

Początek XIX wieku to ponownie okres wojen. Przez miasto maszeruje wojsko francuskie idące na Rosję powracające spod Borodino, Jest to też czas uwłaszczenia chłopów i początku kapitalizmu a wraz z nim rozwoju rzemiosła, połączeń kolejowych (z Malborkiem, Kwidzynem, Iławą), poczty, dróg, infrastruktury miejskiej (wodociągi, kanalizacja, ulice). Niestety miasto nigdy nie stało się siedzibą wielkich zakładów przemysłowych, chociaż w latach 20 i 30 naszego stulecia należało po Iławie do najbardziej uprzemysłowionych miast powiatu suskiego.

Druga wojna światowa również nie oszczędziła miasta, które zostało zniszczone w 55%. Po wojnie, w Prabutach powstają nowe zakłady przemysłowe i spółdzielnie m.in.: ZHO Hydroster, Spółdzielnia Inwalidów "Świt", Spółdzielnia Odzieżowa "Delta", Spółdzielnia Pracy "Tęcza", Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska", zakłady obsługujące rolnictwo, PGR, funkcjonuje też duży kompleks szpitalny, budowane są nowe osiedla mieszkaniowe i drogi. Rok 1989 przynosi zmiany gospodarcze, które doprowadzają do kryzysu a nawet upadku niektórych zakładów. Jest to również okres wzmożonej aktywności gospodarczej

mieszkańców, którzy zakładają własne, małe firmy rodzinne. Władze samorządowe starają się zaspokoić w miarę posiadanych środków potrzeby mieszkańców przeznaczając środki na budowę infrastruktury i działania prywatyzacyjne.

Nazwa Prabuty istniała już w średniowieczu i została przejęta prawdopodobnie od Prusów. Niemiecka nazwa przez niektórych jest wywodzona od pruskiej nazwy ziemi - Resin (Resinburg) lub też od słowa Riesen (Riesenburg) - miasto, gród olbrzyma. Stąd też olbrzym z maczugą umieszczony w herbie miasta.

Przez kilkaset lat w Prabutach i okolicach do 1945 roku, żyły obok siebie dwie nacje: Polacy i Niemcy. Najwięcej było Niemców.

Po drugiej wojnie światowej ci ostatni zostali zmuszeni do opuszczenia tych terenów. Miejsce ich zajęła napływowa ludność polska. Prabuty zamieszkiwane były również przez niewielką społeczność żydowską, która uległa zagładzie podczas ostatniej wojny.

Po 1989 roku możliwy jest nieskrępowany powrót do dawnych tradycji poszczególnych grup narodowościowych i etnicznych zamieszkujących Prabuty.

Najważniejsze daty:

- 1236 r. - zniszczenie grodu pruskiego położonego nad jeziorem Liwieniec przez Krzyżaków;
- 1276 - 1277 r. - budowa zamku na miejscu zniszczonego grodu;
- 30 X 1330 r. - lokacja miasta na prawie chełmińskim;
- XV w. - spalenie miasta przez wojska króla Władysława Jagiełły;
- XVI w. - okres świetności miasta jako stolicy Pomezanii;
- XVII w. - znaczne zniszczenie miasta w trakcie wojen szwedzkich;
- 1688 - 1787 r. - zniszczenia miasta przez trzy olbrzymie pożary;
- 1709 - 1710 r. - epidemia zarazy, pozbawiła życia ponad połowy mieszkańców miasta;
- 1722 r. - budowa wodociągów dzięki dotacji króla Fryderyka Wilhelma I;
- 1812 - 1813 r. - przemarsz wojsk francuskich;
- 1 IV 1818 r. - Prabuty wchodzi w skład powiatu suskiego;
- XIX w. - rozwój infrastruktury miejskiej w Prabutach, węzeł kolejowy, rozwój rzemiosła, napływ ludności do miasta;
- Lata 20 - 30 XX w. - Prabuty jednym z najbardziej uprzemysłowionych miast powiatu suskiego;
- 23-24 I 1945 r. - zajęcie Prabut przez Armię Czerwoną;
- V 1945 r. - spalenie około 90% centrum miasta przez Armię Czerwoną;
- 1947 - uruchomienie wodociągów;
- 1956 - budowa linii przesyłowej gazu.

Poszanowanie wspólnej spuścizny historycznej i utożsamianie się z krajobrazem kulturowym, z miejscem będącym małą ojczyzną, jest priorytetem harmonijnego i progresywnego rozwoju Prabut. Stworzenie poczucia bezpieczeństwa i piękna, a co za tym idzie - dumy z miejsca zamieszkania, jest czynnikiem niezbędnym do przeprowadzenia rewitalizacji i zachowania środowiska kulturowego miasta. Tym zamierzeniom właśnie ma służyć Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty. Jest on instrumentem koordynującym politykę przestrzenną miasta w celu ochrony i wyeksponowania dziedzictwa kulturowego oraz określa niezbędne działania organizacyjne i

finansowe. Ma również za zadanie podnieść wśród społeczności miasta świadomość potrzeby ochrony środowiska kulturowego.

Program opieki nad zabytkami sporządza się na cztery lata i cyklicznie aktualizuje.

Niniejszy *Program* to aktualizacja programu opracowanego w 2011 r., aktualizacja dotyczy następujących rozdziałów:

- 1.2. Podstawa prawna Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami;
2. Podstawowe i zewnętrzne uwarunkowania ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego;
 - 2.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Prabut z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa;
 - 2.2. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków;
 - 2.3. Krajowe uwarunkowania formalno – prawne i instytucjonalne funkcjonowania ochrony dóbr kultury;
 - 3.1.4. Zabytki postulowane do wpisu;
- 4.2. Wynikające ze Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego;
- 4.3. Wynikające ze Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Prabuty;
- 4.4. Wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta;
- 4.5. Wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Prabut;
9. Przykłady źródeł finansowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami;
13. Załącznik: wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków.

1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Gminny programu opieki nad zabytkami sporządza się w celu poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego. Dla osiągnięcia tego celu ustala się w nim uwarunkowania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze. Działania te służą osiągnięciu efektu w postaci poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego, uatrakcyjnienia go pod względem turystycznym oraz pobudzenia przedsiębiorczości i uwrażliwienia społeczeństwa lokalnego na zagadnienia ochrony spuścizny historycznej. Art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹ mówi: „W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji”. Zalecenia te stosuje się również do gminnych planów ochrony zabytków, a cele precyzuje art. 87 ust. 2 niniejszej ustawy, w którym czytamy, że wyżej wymieniony program ma na celu w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji i doprowadzenie do poprawy stanu ich zahamowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804, z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871;

1.2. Podstawa prawna

1.2.1 Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków

Na obowiązek ochrony zabytków wskazuje Konstytucja Rzeczypospolitej Polski² z dnia 2 kwietnia 1997 r. W myśl art. 5 Konstytucji „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...)”. Natomiast art. 6 mówi o tym, że „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”. Art. 73 zapewnia wolność korzystania z dóbr kultury. Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż obowiązkiem Obywatela Polskiego jest m.in. troska o dobro wspólne.

1.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

W ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zdefiniowane zostało pojęcie zabytku: jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. W art. 6 ustawy wyróżniono trzy grupy zabytków:

1. zabytki nieruchome: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
2. zabytki ruchome: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty, militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i order, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne;
3. zabytki archeologiczne: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Organami ochrony zabytków są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć w drodze porozumienia, prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, gminom i powiatom, z wyjątkiem prowadzenia rejestru

² Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471, z 2009 r., Nr 114, poz. 946;

zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wydawania w tym zakresie decyzji administracyjnych.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez administrację publiczną działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków,
2. uznanie za pomnik historii,
3. utworzenie parku kulturowego,
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

1.2.3. Zadania samorządu z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na gminę obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami. Program opieki przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii właściwego miejscowo wojewódzkiego konserwatora zabytków. Następnie dokument ten jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programu zarząd gminy sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy. Po czterech latach program powinien zostać zaktualizowany.

Organ stanowiący gminy może udzielić dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego jest sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada.

Ponadto zadania gminy z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wpisane są w ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³.

1.2.4. Inne uregulowania prawne

Obowiązek ochrony zabytków uwzględniony został również w innych ustawach, takich jak:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴,
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁵,
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁶,

³ t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594, 1318, z 2014 r. poz. 379, 1072;

⁴ t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 647, 951, 1445, z 2013 r. poz. 21, 405, 1238, 1446, z 2014 r. poz. 379, 768;

⁵ t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, z 2014 r. poz. 40, 768, 822;

- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁷,
- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej⁸,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie⁹.

⁶ t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, 1238, z 2014 r. poz. 40, 47, 457, 822;

⁷ t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628, 842, z 2014 r. poz. 805, 850;

⁸ tj. z 2012 r. poz. 406, z 2014 r. poz. 423;

⁹ tj. Dz.U. 2014 poz. 1118;

2. Podstawowe i zewnętrzne uwarunkowania ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego

2.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

2.1.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004 – 2020

Misją *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* (NSRK) jest: „**zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.**” Formułując zadania gminy w zakresie ochrony dóbr kultury musimy realizować powyższy cel.

W 2005 r. Ministerstwo Kultury wydało *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*¹⁰. Zawarto w niej cele realizacji Strategii, przy czym za cel strategiczny obrano zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Cel nadrzędny realizowany jest przez następujące cele częściowe / uzupełniające¹¹:

1. Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.
2. Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury.
3. Wzrost udziału kultury w PKB.
4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.
5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury.
6. Wzrost uczestnictwa w kulturze.
7. Rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych.
8. Efektywna promocja twórczości.
9. Promocja polskiej kultury za granicą.
10. Ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.
11. Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.
12. Rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).

Cele częściowe realizowane są w ramach pięciu obszarów priorytetowych, którym odpowiadają szczegółowo opisane w NSRK – Narodowe Programy Kultury (NPK):

- Czytelnictwo i sektor książki *NPK Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*;
- Dziedzictwo kulturowe *NPK Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego*;
- Instytucje artystyczne i promocja twórczości *NPK Rozwój instytucji artystycznych*;

¹⁰ źródło: <http://bip.mkidn.gov.pl/media/docs/050617nsrk-uzupelnienie.pdf>;

¹¹ Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, s. 74-75;

- Szkolnictwo artystyczne i promocja młodych twórców - *NPK Wspierania debiutów i rozwoju szkół artystycznych*;
- Sztuka współczesna *NPK Znaki Czasu*.

Instrumentami realizacji NSRK są Programy Operacyjne, które określają szczegółowo system realizacji Strategii w obszarze finansowania działalności kulturalnej ze środków pozostających w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Programy Operacyjne ogłaszane będą do 2020¹².

W kolejnych latach począwszy od 2014 r. ochrona dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”¹³. Celem tego programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

- Ochrona zabytków
- Wspieranie działań muzealnych
- Kultura ludowa
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
- Ochrona zabytków archeologicznych
- Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego.

2.1.2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017

Od 20 września do 25 października 2013 r. trwały konsultacje społeczne do wydanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego projektu *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017*¹⁴.

Jednym ze strategicznych założeń *Krajowego Programu* jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Jest ono wyrazem przekonania, iż jakościowa przemiana w zakresie ochrony zabytków w Polsce może nastąpić jedynie dzięki łączeniu zasobów, lepszemu sieciowaniu struktur i działań organów ochrony zabytków. Rolą *Krajowego Programu* jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie np. poprzez system konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego.

Głównym celem *Krajowego Programu* jest „wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków”.

Dla realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji, które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

24 czerwca 2014 r. Rada Ministrów przyjęła *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017*.

¹² tamże, s. 77;

¹³ tamże, s. 81;

¹⁴ http://bip.mkidn.gov.pl/media/docs/ogloszenia/2013/20130920Krajowy_program.pdf;

2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjęta została przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 24 września 2012 r. (uchwała nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 roku)¹⁵.

W *Strategii* zauważono, że „pomorskie charakteryzuje się unikatowym środowiskiem i walorami krajobrazowymi oraz różnorodnością kulturową, wynikającą z tożsamości regionalnej i lokalnej czerpiącej z dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla, Żuław i innych części regionu”¹⁶.

Nakreślono wizję województwa pomorskiego w roku 2020, kiedy to region będzie cechował się trwałym wzrostem, w którym uruchamiane i wykorzystywane są zróżnicowane potencjały terytorialne dla wzmocnienia i równoważenia procesów rozwojowych; o unikatowej pozycji, dzięki aktywności społeczeństwa obywatelskiego, silnemu kapitałowi społecznemu i intelektualnemu, racjonalnemu zarządzaniu zasobami środowiska, gospodarczemu wykorzystaniu potencjału morza oraz inteligentnym sieciom infrastrukturalnym i powszechnemu stosowaniu technologii ekoefektywnych; będący liderem pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych w Polsce i w obszarze Południowego Bałtyku. Ponadto będzie miejscem cechującym się m.in. atrakcyjną przestrzenią, tworzącą trwałe podstawy rozwoju poprzez dostosowanie systemu transportowego i energetycznego do długofalowych potrzeb, racjonalne wykorzystanie zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także ograniczanie i efektywne rozwiązywanie konfliktów przestrzennych, tworzenie wysokiej jakości przestrzeni oraz przeciwdziałanie skutkom ekstremalnych zjawisk naturalnych w regionie¹⁷.

Jednym z wyzwań strategicznych dla regionu uznano konieczność lepszego zarządzania przestrzenią dla zmniejszenia presji na środowisko, poprawę bezpieczeństwa powodziowego, a także optymalne wykorzystanie potencjałów terytorialnych (przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego i gospodarczego) dla zapewnienia wysokiej jakości życia¹⁸.

W *Strategii* wskazano 3 cele strategiczne uszczegółowione poprzez 10 celów operacyjnych oraz 35 kierunków działań¹⁹. W ramach celu strategicznego 1. *Nowoczesna gospodarka* jednym z celów operacyjnych uznano 3. *Unikatową ofertę turystyczną i kulturalną*. Jego realizacja odbywać się będzie w ramach dwóch kierunków działań: 1.3.1. Rozwój sieciowych i kompleksowych produktów turystycznych. Zobowiązaniem Samorządu Województwa Pomorskiego będzie rozwój regionalnych sieciowych produktów turystycznych obejmujących m.in. małe porty morskie, mariny, szlaki rowerowe i kajakowe oraz śródlądowe drogi wodne, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną²⁰. Oczekiwanymi efektami mają być:

¹⁵ źródło: http://www.pomorskie.eu/res/strategia2020/pomorskie_srwp2020.pdf.

¹⁶ *Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020*, Gdańsk 2012, s. 11.

¹⁷ tamże, s. 23.

¹⁸ tamże, s. 28.

¹⁹ tamże, s. 29.

²⁰ tamże, s. 38.

- całoroczna, kompleksowa i atrakcyjna oferta turystyczna i kulturalna regionu obejmująca także efektywne wykorzystanie obiektów sportowych o randze krajowej;
- unikatowe walory naturalne, kulturalne i dziedzictwa kulturowego, w tym kulinarne, wykorzystywane w sposób racjonalny, efektywny i zrównoważony;
- wzmocniony wizerunek regionu oraz większa rozpoznawalność i spójność kluczowych regionalnych marek turystycznych i kulturalnych;
- silna współpraca pomiędzy podmiotami branży turystycznej i kulturalnej.

2.2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

*Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020*²¹ skupia się na 10 celach tematycznych (CT) i 31 priorytetach inwestycyjnych (PI), które obejmują zagadnienia z zakresu gospodarki, edukacji, aktywności zawodowej i społecznej, obszarów o nie w pełni uruchomionych potencjałach, transportu, energii oraz środowiska²².

W ramach celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych wydzielono 12 Osi Priorytetowych (OP)²³. Wśród nich znalazła się OP 8 – Konwersja. W ramach Osi przewiduje się realizację działań w ramach PI 9.2, 8.2 i 6.3. Interwencja będzie ukierunkowana na wsparcie zatrudnienia z uwzględnieniem specyfiki przestrzennej najistotniejszych obszarów problemowych występujących w województwie pomorskim – w szczególności zdegradowanych obszarów miast oraz obszarów o nie w pełni uruchomionych potencjałach endogenicznych, w tym zdegradowanych obszarach cennych kulturowo. Bariery i możliwości rozwojowe ww. typów obszarów, wymagają różnej specyfiki interwencji, jednak dla skuteczności podejmowanych działań, jak również spójności przestrzennej województwa pomorskiego zasadne jest powiązanie ich ze sobą. Interwencja w ramach Osi dotyczyć będzie przede wszystkim kompleksowej rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich oraz wykorzystania i rozwoju endogenicznych potencjałów obszarów problemowych wynikających ze specyficznych uwarunkowań i zasobów przyrodniczych, przestrzennych i kulturowych²⁴.

²¹ W dniu 27 marca br. Zarząd Województwa Pomorskiego przyjął projekt *Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014 - 2020* (RPO WP), uwzględniający m.in. wyniki szerokich konsultacji społecznych. Dokument ten zostanie przekazany Komisji Europejskiej w celu rozpoczęcia do negocjacji.

²² Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, s. 19-25

http://strategia2020.pomorskie.eu/res/strategia2020/RPO_WP_14_20/rpo_wp_2014__projekt_280314.pdf;

²³ tamże, s. 28-30;

²⁴ tamże, s. 77;

2.2.3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przyjęty został przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 30 września 2002 r. uchwałą Nr 639/XLVI/02, a następnie zmieniony w dniu 26 października 2009 r. uchwałą Nr 1004/XXXIX/2009 (Dz. U. Woj. Pom. Nr 172 z dnia 16 grudnia 2009 r., poz. 3361)²⁵.

Uznano, że zrealizowanie celów polityki przestrzennej jest możliwe pod warunkiem stosowania określonych ogólnych zasad rozwijających zasadę generalną: długookresowego równoważenia rozwoju. Jedną z tych zasad jest stosowanie trójochrony (integralnej ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu) dla utrzymania równowagi środowiska i poprawy warunków i jakości życia²⁶.

W rozdziale 12.1.2. poświęconym systemowi ochrony środowiska kulturowego wskazano, że ochrona elementów dziedzictwa kulturowego jest częścią składową procesu kształtowania i ochrony ładu przestrzennego²⁷. Sformułowano następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

a) Ochrona różnorodności dziedzictwa kulturowego, wykształconego w wyniku wielu procesów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej.

b) Ochrona zachowanych zespołów obiektów zabytkowych o wyrazistej tożsamości – nawet jeśli poszczególne obiekty nie posiadają wybitnej wartości historycznej, lub artystycznej.

c) Wprowadzanie funkcji umożliwiających efektywne i racjonalne gospodarowanie obiektem zabytkowym.

d) Unikanie przekształceń przestrzennych mogących zagrażać zasobom dziedzictwa kulturowego, np.: dysharmonijne lub szkodliwe sąsiedztwo.

e) Stwarzanie przestrzennych warunków dla kontynuacji funkcji tożsamy dla tradycji miejsca, których podtrzymywanie jest racjonalne np.: targowe w śródmieściach miast o korzeniu średniowiecznym, rybołówstwo na wybrzeżu i rybactwo na Zalewie Wiślanym.

f) Eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych i udostępnianie miejsc o wysokich walorach kulturowych, w szczególności zabytków rangi światowej, europejskiej i krajowej oraz wybitnych dóbr kultury współczesnej.

g) Komponowanie nowych struktur z uwzględnieniem historycznej zabudowy – uzupełnianie istniejących struktur o nowe elementy tworzące harmonijną całość.

h) W gminnych dokumentach planistycznych należy:

- zidentyfikować istniejące i potencjalne konflikty funkcjonalno-przestrzenne związane z ochroną walorów kulturowych;
- zidentyfikować elementy charakterystyczne krajobrazu kulturowego oraz określić zasady ich ochrony (np.: wskazanie wytycznych dotyczących zgodnych z tożsamością miejscowości zasad: posadowienia obiektów na działce, formy obiektu, detalu architektonicznego);
- określić elementy charakterystyczne w przypadku dóbr kultury współczesnej, które winny zostać zachowane²⁸.

²⁵ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego, Gdańsk, październik 2009 (źródło: http://urząd.pomorskie.eu/pl/dokumenty_strategiczne/plan_zagospodarowania_przestrzennego);

²⁶ tamże, s. 197;

²⁷ tamże, s. 213;

²⁸ tamże, s. 213;

Jako kierunki zagospodarowania przestrzennego wskazano:

1) Ochronę i odnowę charakterystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego regionu, m.in.: układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków wsi pomorskiej, dziedzictwa morskiego i rzeczno, dziedzictwa budownictwa ceglanego (przede wszystkim najstarsze kościoły i założenia klasztorne, zamki krzyżackie) i drewnianego (przede wszystkim dziedzictwo kulturowe Ziemi Słupskiej, Żuław, Powiśla, Kaszub i Kociewia), obiektów dziedzictwa obronnego i techniki (w tym systemów hydrotechnicznych), kultury materialnej portów morskich i rzecznych oraz wsi rybackich, materialnych reliktyw dziedzictwa solidarnościowego, zespołów rezydencjalnych, zespołów zieleni urządzonej, wybitnych dóbr kultury współczesnej.

2) Rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych zwłaszcza:

(...) e) zabytkowych struktur mieszkaniowych i wzbogacenie ich o nowe funkcje podwyższające atrakcyjność miejsca.

3) Ekspozycja i udostępnienie stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.

(...) 5) Uwzględnianie w dokumentach strategicznych i planistycznych stref koncentracji elementów dziedzictwa kulturowego wymagających szczególnej ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

c) Obszar Powiśla – obszar wysokich walorów przyrodniczo-kulturowych. Silne osadnictwo kultury wielbarskiej (Goci) – obecne są pozostałości grodzisk; charakterystyczne cechy budownictwa ludowego w postaci występowania podcienia wystawkowego (typu żuławsko-warمیńskiego); tradycja stosowania specyficznych materiałów budowlanych – obszar w strefie zasięgu zwartego występowania budownictwa ryglowego typu glino-bitego; bardzo wysokie nasycenie najcenniejszymi obiektami zabytkowymi – przewaga typu sakralnego i mieszkalnego; duża różnorodność kulturowa; elementy charakterystyczne zagrody typu holenderskiego o układzie podłużnym, wsie rzędowe pochodzenia olęderskiego oraz zadrzewienia szpalerowe.²⁹

W rozdziale 12.1.3. poświęconym systemowi ochrony walorów krajobrazu wskazano następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

(...) c) Ograniczanie zainwestowania na terenach leśno-rolnych (szczególnie o wysokich wartościach kulturowych i estetycznych) przez wyznaczanie w dokumentach planistycznych gmin obszarów wyłączonych spod zabudowy i jej ograniczanie oraz wskazywanie linii zabudowy oddzielającej obszar zabudowany od obszarów rolnych, lub zagrodowej zabudowy rozproszonej.

d) Eliminacja i przeciwdziałanie powstawaniu zabudowy o cechach dysharmonijnych w strefach wglądów na tereny o wysokich walorach krajobrazowych.

e) Ekspozowanie i odtwarzanie dominant architektonicznych (np. baszty, wieże zamków, kościołów czy ratuszy).

f) Preferowanie i kontynuacja dobrej praktyki w zagospodarowaniu przestrzeni (układów ruralistycznych, niw siedliskowych etc.) i sposobie użytkowania obszarów o wyraźnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych.

g) Ochrona przestrzeni o specyficznych i unikatowych walorach krajobrazowych.

²⁹ tamże, s. 214-215;

- h) Ograniczanie wprowadzania obcych krajobrazowo elementów i form zagospodarowania antropogenicznego oraz dewastowania elementów przyrodniczych i architektonicznych krajobrazu – ochrona tożsamości wszystkich typów krajobrazu.
- i) Kształtowanie i podnoszenie walorów krajobrazowych oraz ich lepsze udostępnienie, jako elementu jakości życia i atrakcyjności turystycznej województwa.
- j) Opracowywanie studiów krajobrazowych przy realizacji inwestycji wielkopowierzchniowych, wysokościowych, lub liniowych w dominujący sposób oddziałujących na przestrzeń (...) ³⁰.

Jako kierunki zagospodarowania przestrzennego wskazano m.in.:

- 1) Uzupełnienie sieci obszarów ochrony krajobrazu o nowe:
(...) d) poszerzenie obszarów chronionego krajobrazu: OChK Jeziora Dzierżoń i Morawskiego (...) ³¹.
- 9) W gminnych dokumentach planistycznych należy określić:
 - a) elementy i obszary charakterystyczne dla krajobrazu kulturowego miejscowości oraz szczegółowe zasady ich przekształceń;
 - b) strefy krajobrazu zdegradowanego oraz zasady i kierunki ich przekształceń;
 - c) sposoby rekompozycji, restylizacji i uporządkowania chaotycznych układów zabudowy;
 - d) zasady zagospodarowania punktów widokowych i ochrony panoram widokowych.
- 11) Podejmowanie czynnych działań – restytucji, rewaloryzacji i rekultywacji elementów przyrodniczych i architektoniczno-kulturowych decydujących o zachowaniu, lub przywróceniu walorów krajobrazowych specyficznych dla poszczególnych typów obszarów.
- 12) Podejmowanie działań ochronnych na obszarach wiejskich, mających na celu utrzymanie przestrzeni otwartych cennych krajobrazowo, w tym głównie ochrona terenów leśnych i rolnych, poprzez wyłączenie ich z terenów potencjalnie przeznaczanych pod zabudowę ³².

2.2.4. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2014

Celem strategicznym Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2014 przyjętego przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 28 lutego 2011 r. (uchwała nr 91/V/2011 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011 r.) jest wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu ³³. Cel ten będzie realizowany w ramach 3 priorytetów:

- priorytet 1: zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi,
- priorytet 2: zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzecznoego,
- priorytet 3: badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego.

Priorytety te będą realizowane poprzez m.in. następujące kierunki ³⁴:

- Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi regionu, służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej.

³⁰ tamże, s. 217.

³¹ tamże, s. 217;

³² tamże, s. 220;

³³ Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2014, Gdańsk 2011, s. 59 (źródło: http://www.pomorskie.eu/res/BIP/UMWP/urząd/Sprawy_do_zalatwienia/kultura/dotacje/zalacznik_do_uchwaly_program_opieki_nad_zabytkami_wojewodztwa_pomorskiego_dziennik_urz..pdf);

³⁴ tamże, s. 60 – 63;

- Ochrona charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego, w tym zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
- Zachowanie krajobrazu kulturowego wsi pomorskiej.
- Ożywienie obszarów zabytkowych zespołów ruralistycznych oraz urbanistycznych.
- Zachowanie dziedzictwa architektury obronnej oraz przemysłu i techniki.
- Poprawa stanu ochrony i opieki nad zbiorami muzealnymi i archiwalnymi.
- Trwałe zachowanie i bezpieczeństwo obiektów zabytkowych.
- Ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego miast i wsi.
- Zachowanie i ochrona charakterystycznych obiektów hydrotechnicznych, związanych z zagospodarowaniem wód śródlądowych regionu.
- Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych, związane z przygotowywanym, lub realizowanym procesem inwestycyjnym.
- Rozpoznanie zasobów i specyfiki regionalnego dziedzictwa kulturowego.
- Promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiału, kolorystyki, rozwiązań konstrukcyjnych).
- Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.
- Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej.
- Szeroki dostęp do informacji o dorobku kultury regionalnej.

2.2.5. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego przyjęta została uchwałą nr XIX/131/2000 Rady Powiatu w Kwidzynie z dnia 26 kwietnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego³⁵.

W dniu 31.03.2014 r. Rada Powiatu Kwidzyńskiego podjęła uchwałę w sprawie uchwalenia aktualizacji Strategii. Zakres zmian Strategii dotyczy aktualizacji poszczególnych części dokumentu, tj. stan obecny, priorytety, cele strategiczne, kierunki działania oraz wdrażanie i monitoring. Powyższe zmiany mają na celu dostosowanie Strategii do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu kwidzyńskiego.

Misją dla powiatu kwidzyńskiego jest „Społeczność współpracująca na rzecz poprawy życia w powiecie, budująca zdolność do trwałej konkurencji zewnętrznej, zachowująca równowagę rozwoju”.

W dziedzinie gospodarki określono priorytet wszechstronnego rozwoju gospodarczego, który realizowany będzie przez 5 celów strategicznych, wśród których określono podjęcie działań w celu rozwoju turystyki w powiecie (kierunkami działań dla tego celu będzie wspieranie i promocja działań dotyczących przedsięwzięć turystycznych i agroturystycznych prowadzonych na terenie powiatu oraz promowanie walorów turystycznych, przyrodniczych i krajobrazowych powiatu).

W dziedzinie przestrzeni określono priorytet prowadzenia spójnej polityki przestrzennej w porozumieniu z gminami, zwłaszcza w zakresie zrównoważonego rozwoju

³⁵ źródło: http://www.powiatkwidzynski.pl/uploads/files/documents/news/strategia_spol_gosp/Strategia_rozwoju_2014.pdf

infrastruktury technicznej, który realizowany będzie przez 2 cele strategiczne: poprawa jakości życia poprzez kształtowanie procesów przestrzennych (kierunkami działań dla tego celu będą modernizacja obszarów regresu społeczno-gospodarczego, zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich – obszarów cennych kulturowo i przyrodniczo, podejmowanie działań zmierzających do scaleń gruntów w powiecie, wspieranie działań w kierunku podnoszenia walorów estetycznych wsi) oraz rozwój zrównoważony przestrzeni, w tym historycznej – umacnianiem tożsamości lokalnej (kierunkami działań dla tego celu będą konserwacja i rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego w miejscach o istotnym znaczeniu dla tożsamości powiatu, a także integracja społeczności lokalnej w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego - popularyzacja i promocja wartości kulturowych powiatu).

W dziedzinie ekologii określono priorytet poprawy stanu środowiska w celu polepszenia warunków życia mieszkańców, który ma zostać osiągnięty dzięki celowi strategicznemu - poprawa stanu środowiska.

W dziedzinie społeczność określono priorytet zapobiegania zagrożeniom społecznym, który realizowany będzie przez 9 celów strategicznych: wspieranie równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej mieszkańcom powiatu, zapewnienie bezpieczeństwa w powiecie, społeczeństwo obywatelskie z warunkami do dialogu między partnerami zaangażowanymi w rozwój społeczno – gospodarczy powiatu, wysoki poziom zatrudnienia, ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego, doskonalenie systemu działań wspierającego rozwiązywanie, problemów bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wyrównanie szans rozwoju oraz samorealizacji mieszkańców powiatu, wysoka jakość i efektywność kształcenia oraz wychowania, powszechne kształcenie ustawiczne.

W dziedzinie infrastruktury określono dwa priorytety. Pierwszy to realizacja nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych, który osiągnąć będzie poprzez 3 cele strategiczne: rozwój infrastruktury technicznej wzmacniającej dostępność i spójność powiatu, wysoka jakość i dostępność usług publicznych, poprawa komunikacji w powiecie. Drugim priorytetem jest budowa infrastruktury teleinformatycznej elektronicznego obiegu dokumentów, z dwoma celami strategicznymi: stworzenie, upowszechnienie i promowanie interaktywnych usług elektronicznych w powiecie kwidzyńskim oraz zapewnienie powszechnego i bezpiecznego dostępu do wiedzy, usług elektronicznych oraz informacji oferowanych przez Internet dla mieszkańców i przedsiębiorców powiatu.

2.3. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

2.3.1. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Prabuty

W grudniu 1997 r. opracowano Strategię Rozwoju Powiatu Miasta i Gminy Prabuty, I aktualizacja miała miejsce w 2000 r., II aktualizacja zaś w 2004 r. Strategię opracowano na 15 lat. Jako cel nadrzędny określono hasło „*Mieszkańcy są zadowoleni*”, zaś celem Strategii „*Dynamiczny, zrównoważony rozwój gminy*”. Sformułowano 10 celów projektu i działania, które będą służyć do osiągnięcia tych celów.

CEL PROJEKTU I:

Zwiększenie liczby silnych podmiotów gospodarczych

DZIAŁANIA:

- Promowanie gminy Prabuty;
- Opracowanie planu promocji Gminy z uwzględnieniem promocji wewnętrznej i turystyki;
- Opracowywanie ofert inwestycyjnych dla przyszłych inwestorów i materiałów;
- Przygotowanie i realizacja gminnego programu przedsiębiorczości w tym zorganizowanie funduszu pożyczkowego (gwarancyjnego) dla MiŚ przedsiębiorstw;
- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów pod działalność gospodarczą, mieszkaniową i usługową;
- Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów pod działalność turystyczno – rekreacyjną.

CEL PROJEKTU II:

Rozwój turystyki zgodny z wymogami ekologii - EKOROZWOJ

DZIAŁANIA:

- Opracowanie strategii i projektów realizacyjnych rozwoju turystyki w gminie;
- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów wokół jezior w tym Burgale i Grażymowskie;
- Urządzenie kąpielisk, miejsc rekreacji, wypoczynku, bazy turystycznej i miejsc ogólnodostępnych nad jeziorami Dzierzgoń, Sowica, Grażymowskie, Burgale, Liwieniec;
- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci;
- Rewaloryzacja terenów zielonych;
- Poprawa estetyki obiektów komunalnych i terenów zielonych;
- Promocja turystyki i współdziałanie z innymi organizacjami w celu: tworzenia szlaku wodnego i innych szlaków turystycznych; imprez turystycznych; agroturystyki; informacji wizualnej; udziału w targach i wystawach; poprawa stanu technicznego i zagospodarowanie zabytkowych obiektów.

CEL PROJEKTU III:

Rozwój infrastruktury zgodny z wymogami ekologii – EKOROZWOJ

DZIAŁANIA:

- Budowa i modernizacja dróg i ulic oraz ścieżek rowerowych zgodnie z harmonogramem;
 - Działania na rzecz wprowadzenia budowy obwodnicy południowej Prabut do Strategii Województwa Pomorskiego; (...)
 - Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, szkół, przedszkoli; (...)
 - Wspieranie działań na rzecz rozwoju agroturystyki na terenie gminy;
 - Wspieranie działań na rzecz tworzenia gospodarstw ekologicznych.
- (...)

CEL PROJEKTU VII:

Rozwój samorządności

DZIAŁANIA:

- Publikacja materiałów historycznych dotyczących Prabuty;
 - Uwzględnienie promocji wewnętrznej w programie promocji miasta;
 - Opracowanie planu rehabilitacji historycznego centrum miasta;
 - Wspieranie organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, fundacji i działania na rzecz powstawania nowych.
- (...)

CEL PROJEKTU X:

- Poprawa warunków życia mieszkańców gminy;
- Opracowanie strategii mieszkaniowej gminy; (...)
- Analiza rynku pracy i podejmowanie działań zmierzających do ograniczania bezrobocia.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Prabuty na lata 2015-2018 zgodny jest z zapisami Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Prabuty.

2.3.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Prabuty jest podstawą bieżących działań władz samorządowych gminy, jak też planów rozwojowych, w tym materiałem merytorycznym i dokumentem wyjściowym do wykonania opracowań planistycznych z zakresu gospodarki przestrzennej. Studium przyjęte zostało uchwałą nr XLI/262/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 17 maja 2002 r. w sprawie „STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY PRABUTY”. W 2011 r. wprowadzono Uchwałą Nr VI/28/2011 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 kwietnia 2011 r. zmianę nr 1 i 2 *Studium*. Zmiana *Studium* nr 1 dotyczyła parku elektrowni wiatrowych Grodziec, zaś zmiana nr 2 - osiedla mieszkaniowego przy ul. Sanatoryjnej w Prabutach.

W *Studium* znajdują się zapisy odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego gminy.

Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie środowiska kulturowego:

- 1) w rozwoju układu przestrzennego miasta za najważniejsze fazy rozwojowe należy uznać:
 - a) okres średniowieczny – uwzględniając potrzebę zaakcentowania jego śladów w przestrzeni miasta (np. miejsca dawnego zamku biskupiego),
 - b) miasto nowożytne ukształtowane po wielkim pożarze w 1868 r., z zachowanym do dzisiaj układem urbanistycznym,
 - c) miasto po 1945 r.: zerwanie ciągłości kulturowej powoduje potrzebę podjęcia rewaloryzacji i rewitalizacji fragmentów o najważniejszej wartości kulturowej;
- 2) spośród obiektów objętych ochroną prawną (wpisem do rejestru zabytków) najistotniejsze znaczenie dla tożsamości miasta mają pozostałości okresu średniowiecznego (7 obiektów), z czasów nowożytnych ochrona prawna obejmuje jedynie 4 obiekty – co nie odzwierciedla rzeczywistych walorów kulturowych miasta;
- 3) znaczna część miasta objęta jest ochroną planistyczną w postaci stref ochrony konserwatorskiej A, B, E, K, W i OW; oznacza to wysokie walory kulturowe, które należy wykorzystać przy promocji miasta; na szczególną uwagę zasługują oprócz starego miasta

fragmenty średniowiecznych przedmieść objęte ochroną konserwatorską A, a także bardzo dużo terenów objętych ochroną konserwatorską B (prawie cała zabudowa historyczna w mieście), pozostałe fragmenty miasta objęte są ochroną krajobrazu K; ponadto stare miasto objęte jest ochroną archeologiczną W, a wszystkie pozostałe tereny obserwacją archeologiczną OW; specyficzną rolę ochronną pełni strefa ochrony ekspozycji E dla starego miasta łącznie z przedmieściami kwidzyńskim i kisielickim;

4) duża ilość obszarów atrakcyjnych archeologicznie (strefy ochronne W i OW) świadczy o długiej tradycji i o nawarstwianiu się kultur, z których najstarsze wymagają lepszego rozpoznania i szerszego rozpowszechniania; ponadto strefy ochronne W i OW stanowią pewne utrudnienie dla inwestorów, związane z koniecznością prowadzenia każdorazowo badań archeologicznych;

5) na terenie miasta zachowało się sporo obiektów inżynierskich i przemysłowych o wysokich walorach, dających świadectwo dawnej świetności miasta;

6) bardzo ważną rolę w przestrzeni miasta odgrywają historyczne założenia zieleni, w tym parki, skwery, cmentarze oraz zieleń na stokach wokół starego miasta.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie środowiska kulturowego.

1. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną prawną (wpisane do rejestru zabytków):

- 1) układ urbanistyczny starego miasta - nr P/44 z 19.09.1956.,
- 2) mury gotyckiej katedry - nr P/66 z 31.03.1953.,
- 3) "kościół polski" - nr P/103 z 19.12.1957.,
- 4) pozostałość zamku biskupiego - nr P/108 z 19.12.1957.,
- 5) fragmenty murów obronnych, gotyckich - nr P/104 z 19.12.1957.,
- 6) Brama Kwidzyńska, gotycka - nr P/107 z 19.12.1957.,
- 7) zabytkowe wodociągi na terenie starego miasta - nr 724/67 z 16.11.1967.,
- 8) kościół neogotycki ul. Warszawska / Grunwaldzka - nr 308/93 z 17.09.1993.,
- 9) budynek mieszkalny Długa 15, klasycystyczny - nr P/37 z 15.09.1956.,
- 10) budynek mieszkalny Miła 2, barokowy - nr P/113 z 19.12.1957.,
- 11) dom Polna 2 (daw. "komisariat plebiscytowy") - nr 109/89 z 25.01.1989.

2. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną planistyczną (strefy konserwatorskie).
2.1. Ochrona konserwatorska „A” (stare miasto, zamek, fragm. przedmieść Kisielickiego i Kwidzyńskiego) – ustalenia ochronne:

- 1) zachowanie rozplanowania ulic i placów, linii zabudowy, rytmu zabudowy i wysokości zabudowy, zasadniczych proporcji wnętrza urbanistycznych, zachowanie historycznej zieleni oraz charakterystycznych urządzeń terenowych;
- 2) zneutralizowanie negatywnego oddziaływania elementów obcych kulturowo;
- 3) nawiązanie nową zabudową do cech kulturowych zabudowy historycznej;
- 4) w opracowaniach planistycznych należy uwzględnić udział Powiatowego Konserwatora Zabytków w kontroli nad prawidłowością proponowanych rozwiązań;
- 5) w przypadku braku planu niezbędny jest udział PKZ przy ocenie projektów inwestycji w formie uzgodnienia, podobnie w przypadku przebudowy budynków historycznych;
- 6) układ urbanistyczny starego miasta wraz z zabudową historyczną chroniony jest wpisem do rejestru zabytków;
- 7) obecny stan starego miasta wskazuje na pilną potrzebę rewaloryzacji starego miasta, rewaloryzację należy rozumieć jako odtworzenie charakteru i atmosfery starego miasta oraz jego znaczenia dla tożsamości miasta, a także ożywienie przestrzeni poprzez różnorodność

elementów zagospodarowania (np. funkcje usługowe, administracyjne, kulturalne, mieszkaniowe i inne).

2.2. Ochrona konserwatorska "B":

1) ochrona konserwatorska B obejmuje następujące fragmenty miasta:

- strefa B1, przedmieście Kwidzyńskie (rejon ul. Kwidzyńska - Kisielicka),
- strefa B2, przedmieście Kisielickie (rejon ul. Kisielicka - Jagiełły),
- strefa B3, przedmieście Gniewskie (rejon ul. Żeromskiego - Malborska),
- strefa B4, przedmieście Królewieckie (rejon ul. Malborska-Parkowa),
- strefa B5, daw. koszary przy ul. Wojska Polskiego i strzelnica,
- strefa B6, rejon dworca kolejowego i historycznej zabudowy przemysłowej oraz cmentarz przy ul. Daszyńskiego,
- strefa B7, osiedle zabudowy jednorodzinnej przy ul. Górnej,
- strefa B8, rejon ul. Rypińskiej i dawny majątek Liwieniec,
- strefa B9, kompleks szpitalny przy ul. Kuracyjnej łącznie z daw. gospodarstwem pomocniczym;

2) ustalenia ochronne dla stref objętych ochroną konserwatorską B:

- a) zachowanie rozplanowania ulic i placów, linii zabudowy, rytmu zabudowy i wysokości zabudowy, zasadniczych proporcji wewnątrz urbanistycznych, zachowanie historycznej zieleni oraz charakterystycznych urządzeń terenowych, przy czym dopuszcza się więcej swobody w kształtowaniu nowej zabudowy niż w strefie A z zastrzeżeniem, aby nie stosować form dysharmonijnych agresywnych i całkowicie obcych kulturowo,
- b) zneutralizowanie negatywnego oddziaływania elementów obcych kulturowo,
- c) nawiązanie elementów nowej zabudowy do cech kulturowych zabudowy historycznej,
- d) w opracowaniach planistycznych należy uwzględnić udział Powiatowego Konserwatora Zabytków w kontroli nad zachowaniem elementów chronionych,
- e) w przypadku braku planu niezbędny jest udział PKZ przy ocenie projektów inwestycji w formie opinii, podobnie w przypadku przebudowy budynków historycznych.

2.3. Ochrona ekspozycji "E":

- 1) dotyczy ekspozycji starego miasta oraz przedmieść Kwidzyńskiego i Kisielickiego;
- 2) w strefie tej nie wolno lokalizować inwestycji zakłócających i przesłaniających ekspozycję j/w.

2.4. Ochrona krajobrazu "K" :

- 1) obejmuje otuliny stref ochrony konserwatorskiej "A" i "B" wokół całego miasta,
- 2) należy dążyć do zachowania krajobrazu związanego z historycznym otoczeniem miasta, w tym: charakterystycznych form rzeźby terenu (np. doliny, niecki, i zagłębienia, wyniesienia, eksponowane stoki itp.), zieleni (np. cmentarze, parki, lasy, łąki itp.) oraz układu dróg, co jednak nie może wykluczać rozwoju miasta.

2.5. Ochrona archeologiczna "W" :

- 1) obejmuje stare miasto wraz z zamkiem aż do kaplicy zamkowej włącznie (obszar ten pokrywa się z układem urbanistycznym starego miasta wpisanym do rejestru zabytków);
- 2) wszelkie prace ziemne (np. wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp.) wymagają zezwolenia WKZ i wykonania pod nadzorem archeologa (w szczególnych przypadkach mogą być wymagane wyprzedzające badania archeologiczne na koszt inwestora);
- 3) nie można dopuścić do zniszczenia relikwów archeologicznych.

2.6. Obserwacja archeologiczna "OW" :

- 1) obejmuje wszystkie tereny w granicach administracyjnych miasta, poza strefą W, o domniemanej zawartości reliktywów archeologicznych (osadnictwo wczesnohistoryczne);
- 2) wszelkie prace ziemne należy zgłaszać do WKZ i prowadzić w porozumieniu z archeologiem lub pod nadzorem archeologa;
- 3) na terenie Prabut odnotowano tylko 2 stanowiska archeologiczne, możliwe jest uściślenie (zmniejszenie) zasięgu strefy OW na etapie kolejnych prac planistycznych.

2. Elementy środowiska kulturowego o wysokich walorach (nie objęte ochroną prawną), istotne dla rozwoju zagospodarowania przestrzennego miasta:

- 1) poszczególne zespoły, założenia i obiekty o wysokich walorach kulturowych, wszystkie objęte strefami ochrony konserwatorskiej (przedstawione na załączonym rysunku), należy uznać za zasób wzorów kulturowych wskazanych do nawiązania dla nowej zabudowy; w przypadku ważniejszych założeń urbanistycznych należy zmierzać do objęcia ich np. specjalnym programem ochronnym, z uwagi na ich podstawowe znaczenie dla tożsamości miasta;
- 2) historyczne parki i skwery: park miejski przy ul. Parkowej, park leśny przy szpitalu, skwery przy ul. Warszawskiej-Orzeszkowej i przy ul. Kwidzyńskiej, zieleń na stokach wokół starego miasta oraz pozostałości parków po daw. majątkach Ogórkowo przy ul. Kwidzyńskiej i Liwiec przy ul. Rypińskiej;
- 3) historyczne cmentarze: przy ul. Parkowej i Daszyńskiego-Jagielly, cmentarze nie użytkowane przy ul. Kisielickiej i Kuracyjnej, nie istniejący cmentarz żydowski przy ul. Jagielly;
- 4) historyczne obiekty inżynierskie: wiadukty kolejowe, kolejowa wieża wodna, a także duża ilość historycznej zabudowy przemysłowej i gospodarczej o indywidualnych cechach.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ustalenia gminnego programu opieki nad zabytkami uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.3.3. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Prabuty

W chwili obecnej dla miasta i gminy Prabuty opracowano 22 plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego, dla następujących obszarów:

1. kwartały „Długa - Jagotty” w Prabutach (Uchwała Nr XXIV/55/2007 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartałów „Długa-Jagotty” w Prabutach);
2. kwartał „Długa Reymonta” (Uchwała Nr XXXV/222/2005r. Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 sierpnia 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału „Długa - Reymonta” w Prabutach);
3. otoczenie jeziora Dzierżoń w gminie Prabuty (Uchwała Nr XXIV/161/97 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 maja 1997 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Dzierżoń w gminie Prabuty);
4. obszar nad jeziorem Orkusz w obrębie Orkusz gmina Prabuty (Uchwała nr XLI/261/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 17 maja 2002 r. w sprawie zmiany

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru nad jeziorem Orkusz w obrębie Orkusz gmina Prabuty);
5. teren w obrębie Gonty (Uchwała Nr XXI/127/2004 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w obrębie Gonty);
 6. kwartał „Kopernika - Barczewskiego” (Uchwała Nr XXXV/ 223 /2005 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 sierpnia 2005r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału „Kopernika - Barczewskiego” w Prabutach);
 7. kwartał zabudowy przy ulicy Parkowa/Żeromskiego (Uchwała Nr X/58/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 24 kwietnia 1999 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału zabudowy przy ulicy Parkowa / Żeromskiego w Prabutach);
 8. tereny położone pomiędzy ulicami Obrońców Westerplatte i Pustą, osiedlem przy ulicy Brzozowej oraz Szkołą Podstawową nr 2 Uchwała nr XXIX/189/2001 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 23 lutego 2001 r. w sprawie zmiany nr 6 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty);
 9. tereny przeznaczone pod zespół garaży indywidualnych oraz usługi przy Placu Wolności (Uchwała nr XXII/139/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 02.06.2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zespół garaży indywidualnych oraz usługi przy Placu Wolności w Prabutach);
 10. Rynek – Kościuszki (Uchwała Nr IV/19/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Rynek – Kościuszki” w Prabutach);
 11. tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkalną przy ul. Rypińskiej w Julianowie (Uchwała nr XXIV/150/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 18 sierpnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkaniową przy ul. Rypińskiej w Julianowie gmina Prabuty /Rypińska - I etap/);
 12. tereny rekreacyjne nad jeziorem Sowica w gminie Prabuty (Uchwała nr XXII/138/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 02.06.2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów rekreacyjnych nad Jeziorem Sowica w gminie Prabuty);
 13. tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkalną przy ul. Warmińskiej (Uchwała nr XII/70/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 maja 1999 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkaniową przy ul. Warmińskiej w Prabutach);
 14. dzielnica przemysłowa „Zatorze” (UCHWAŁA NR XXXI/243/97 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 26.05.1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dzielnicy przemysłowej „Zatorze” w Prabutach);
 15. teren działki geodezyjnej nr 65/53 obręb V, na przedłużeniu ul. Kuracyjnej w rejonie Starego Kamienia (Uchwała nr X/59/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 24.04.1999 r. w sprawie zmian nr 5 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty);
 16. tereny położone przy zachodnim brzegu jeziora Sowica (Uchwała Nr XLIX/278/2010 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 25 sierpnia 2010 r. w sprawie miejscowego planu

- zagospodarowania przestrzennego „SOWICA - ZACHÓD” w Prabutach);
17. tereny położone wzdłuż ulicy Rypińskiej w granicach administracyjnych miasta Prabuty w obrębie geodezyjnym nr 4 (Uchwała Nr XLIX/277/2010 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 25 sierpnia 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „RYPIŃSKA II” w Prabutach);
 18. tereny położone pomiędzy ulicami Daszyńskiego, Jagiełły oraz terenem kolejowym (Uchwała Nr IV/19/2011 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 9 lutego 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału „Daszyńskiego-Jagiełły” w Prabutach);
 19. teren położony przy skrzyżowaniu ulic Kwidzyńskiej i Zamkowej, działka geodezyjna 296 (Uchwała Nr XXXI/242/98 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 26.06.1998 r. w sprawie zmiany nr 4 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty);
 20. park elektrowni wiatrowych w obrębie Grodziec (Uchwała Nr XIII/75/2011 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „GRODZIEC – PARK ELEKTROWNI WIATROWYCH” w gm. Prabuty obręb Grodziec);
 21. tereny położone w rejonie ulic: Sanatoryjnej, Kuracyjnej i Chodkiewicza w granicach administracyjnych miasta Prabuty w obrębie geodezyjnym nr 5 (Uchwała Nr IX/51/2011 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 sierpnia 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „SANATORYJNA – zabudowa mieszkaniowa” w Prabutach);
 22. tereny położone przy brzegu jeziora Dzierzgoń w obrębie geodezyjnym Gonty w gminie Prabuty (Uchwała Nr XIX/117/2012 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 27 czerwca 2012r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „GONTY – zabudowa rekreacyjna” obręb Gonty w gminie Prabuty).

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Prabut

Okresy rozwoju przestrzennego Prabut

W rozwoju przestrzennym Prabut można wyodrębnić kilka okresów:

- okres wczesnośredniowieczny do 1236 roku, gdy wojska krzyżackie niszczą pruski gród Rezija;
- okres średniowieczny po 1276 do XVI wieku, związany z budową zamku i nadaniem 30.10.1330 roku przywileju lokacyjnego miasta;
- okres nowożytny XVI wiek do 1868 roku, gdy Prabuty stają się stolicą Pomezanii, a następnie siedzibą starostwa. Nacechowany licznymi kataklizmami (wojny, pożary epidemie), po których miasto się odradzało;
- okres po 1868 roku miasta ukształtowanego po wielkim pożarze z zachowanym do dziś układem urbanistycznym;
- okres po 1945 roku. W okresie tym zaczęły powstawać nowe osiedla, głównie bloki mieszkalne – zwłaszcza w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych. Powstawały także domki jednorodzinne.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego.

W Prabutach występuje wiele wyjątkowo czytelnych nawarstwień kulturowych, co jest istotnym walorem w przestrzeni i krajobrazie miasta, wiele jest też obiektów o zachowanej historycznej architekturze. Zasoby te nie zawsze są właściwie dostrzegane, odpowiednio wyeksponowane oraz wykorzystane. Tylko część z nich objęta jest ochroną prawną. Największe bogactwo form występuje w obrębie zachowanego urbanistycznego układu staromiejskiego.

2. Główne zasoby dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Prabuty stanowią:

Miasto:

- zespół urbanistyczny – architektoniczny miasta lokacyjnego;
- 7 obiektów wpisanych do rejestru zabytków z okresu średniowiecza;
- 4 obiekty wpisane do rejestru zabytków z czasów nowożytnych;
- 2 fragmenty przedmieść objętych ochroną konserwatorską A;
- zabudowa historyczna objęta ochroną konserwatorską B;
- objęcie miasta ochroną krajobrazu K;
- objęcie starego miasta ochroną archeologiczną W, a pozostałych terenów obserwacją archeologiczną OW;
- duża ilość obszarów atrakcyjnych archeologicznie;
- sporo obiektów inżynierskich i przemysłowych o wysokich walorach;
- historyczne założenia zieleni, w tym parki, skwery, cmentarze oraz zieleń na stokach wokół starego miasta.

Gmina:

- 4 kościoły objęte wpisem do rejestru zabytków;
- 3 rejestrowe obiekty mieszkalne;
- 5 założeń dworsko – folwarczno – parkowych;
- 1 grodzisko wpisane do rejestru;
- duża ilość stanowisk archeologicznych i atrakcyjnych archeologicznie;

- strefy ochrony konserwatorskiej: B, E, K, W i OW;
- obiekty inżynierskie o znacznych walorach;
- historyczne cmentarze (protestanckie i katolickie) oraz zieleń;

3.1. Wykaz zabytków

3.1.1. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru

Lp.	miejsowość	obiekt	nr rejestru zabytków województwa pomorskiego	nr dawnego rejestru zabytków	organ wpisujący do rejestru zabytków	data wpisu do rejestru zabytków
1.	Gdakowo	kościół filialny p.w. Św. Anny	A-26	G/6	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	22.08.1950
2.	Obrzynowo	kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Anielskiej	A-24	O/24	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	11.08.1950
3.	Obrzynowo 13 (d. 2)	dom	A-459	733/67	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	17.11.1967
4.	Obrzynowo 16 (d. 7)	podcień-pozostałość domu podcieniowego	A-460	734/67	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	17.11.1967
5.	Orkusze	dwór	A-1665	564/98	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	15.06.1998
6.	Prabuty	kościół filialny p.w. Św. Wojciecha	A-30	P/66	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	31.03.1953
7.	Prabuty	układ urbanistyczny Starego Miasta Prabuty	A-63	P/44	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	19.09.1956
8.	Prabuty ul. Zamkowa	kościół ewangelicko-augsburski tzw. polski - ob. Izba Pamiątek	A-85	P/103	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	19.12.1957
9.	Prabuty	zespół murów miejskich z Bramą Kwidzyńską (Szpitalną)	A-86	P/104; P/107	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	19.12.1957
10.	Prabuty, ul. Miła, Mazurska	relikty zamku biskupiego	A-87	P/108	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	19.12.1957
11.	Prabuty ul. Miła 2 (d. Bohaterów Stalingradu 4)	dom	A-88	P/113	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	19.12.1957
12.	Prabuty, ul. Wałowa	wodociągi miejskie	A-458	724/67	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	12.11.1967
13.	Prabuty, ul. Polna 2	dom	A-1261	109/89	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	25.01.1989
14.	Prabuty, ul. Warszawska/Kwidzyńska	kościół parafialny p.w. Św. Andrzeja	A-1416	308/93	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	17.09.1993
15.	Rodowo	kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Kostki wraz z cmentarzem przykościelnym	A-463	747	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	19.11.1967
16.	Trumiejki	kościół parafialny p.w. Trójcy Przenajświętszej wraz z cmentarzem przykościelnym	A-461	735/67	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	19.11.1967

3.1.2. Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Miejsce przechowywania	zabytek	nr rejestru zabytków województwa pomorskiego	data wpisu do rejestru zabytków
1.	Gdakowo	kościół parafialny p.w. Św. Anny	wyposażenie kościoła	B-128	15.10.1973 r.
2.	Obrzynowo	kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Anielskiej	wyposażenie kościoła	B-129	17.10.1973 r.
3.	Rodowo	kościół parafialny p.w. Stanisława Kostki	wyposażenie kościoła	B-132	17.10.1973 r.
4.	Prabuty	kościół parafialny p.w. Św. Andrzeja	wyposażenie kościoła	B-130	17.10.1973 r.
5.	Prabuty	kościół filialny p.w. Św. Wojciecha	wyposażenie kościoła	B-131	17.10.1973 r.
6.	Prabuty	Rynek	fontanna rycerza Rolanda	B-348	25.04.2013 r.
7.	Trumiejki	kościół parafialny p.w. Trójcy Przenajświętszej	wyposażenie kościoła	B-134	22.10.1973 r.

3.1.3. Wykaz zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

W gminie Prabuty brak jest stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

3.1.4. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się w ewidencji

Gminna ewidencja zabytków składa się po aktualizacji z 806 kart adresowych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Prabuty.

Karty ewidencyjne zawierają następujące informacje o obiekcie:

1. Dokładny adres;
2. Czas powstania;
3. Technik wykonania;
4. Fotografii.

Wykaz w rozdziale 12.

3.1.5. Obiekty zabytkowe postulowane do wpisu do rejestru zabytków

W opracowanej Gminnej Ewidencji Zabytków dla Miasta i Gminy Prabuty zaproponowano wpis do rejestru zabytków następujących obiektów:

Miasto Prabuty:

- ul. Długa – mur obronny;
- ul. Jagiełły 14 – dom mieszkalny;
- ul. Kwidzyńska – gazownia;

- ul. Kwidzyńska – studnia miejska;
- Rynek – fontanna;
- ul. Warszawska 26 – budynek mieszkalny;
- Sanatorium administracja;
- Sanatorium gospodarczy 1;
- Sanatorium gospodarczy 2;
- Sanatorium kuchnia;
- Sanatorium pawilon 5;
- Sanatorium pawilon 6;
- Sanatorium pawilon 7;
- Sanatorium pawilon 8;
- Sanatorium pawilon 9;
- Sanatorium pawilon 10;
- Sanatorium pawilon 11;
- Sanatorium kaplica
- Kanał młyński;
- Mur obronny wokół starego Miasta – zachowane fragmenty;
- ul. Wojska Polskiego – młyn.

Gmina:

- Kałdowo – dwór;
- Kowale – park;
- Obrzynowo 17 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo 66 – dom;
- Raniewo – zespół dworsko-parkowy z zabudowaniami gospodarczymi 1;
- Raniewo – zespół dworsko-parkowy z zabudowaniami gospodarczymi 2;
- Stankowo 5 – dwór;
- Stankowo 5 – park.

3.2. Zasoby muzealne

W Prabutach placówką kulturalną, która zajmuje się gromadzeniem dóbr kultury jest Izba Pamiątek zlokalizowana w kościele tzw. polskim (znajdują się tu zbiory etnograficzne, militaria i wyroby ludowych twórców), a także „Wieża Kwidzyńska”, w której w 2005 roku powstała sala wystawowa im. Wernera Zebrowskiego, mieszkańca Prabut. Zgromadzono tu pamiątki, obrazy, grafiki i odznaczenia związane z historią Prabut. Od 2007 roku dostępne jest tu również drugie pomieszczenie ze zbiorami oraz makietą dawnego zamku biskupiego.

3.3. Obiekty zabytkowe o najwyższym znaczeniu dla miasta i gminy

Prócz kształtującego się od XIII do XIX wieku staromiejskiego układu urbanistycznego (zespół urbanistyczno – architektoniczny) zabytkami nieruchomymi o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy, są obiekty, które pokrywają się głównie z tymi, które zostały wpisane do rejestru zabytków oraz widnieją w gminnej ewidencji zabytków. W szczególności są, to:

Miasto Prabuty:

- Układ urbanistyczny starego miasta (il. 4);
- Relikty zamku biskupiego (il. 5);
- Katedra p.w. Św. Wojciecha (il. 6);
- Zespół murów obronnych z Bramą Kwidzyńską „Szpitalną” (il. 7);
- Wodociągi miejskie (il. 8);
- Kościół Polski (il. 9).

Gmina Prabuty:

- Gdakowo, Kościół filialny p.w. Św. Anny (il. 10);
- Obrzynowo, Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Anielskiej (il. 11);
- Rodowo, Kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Kostki (il. 12).

3.4. Krajobraz kulturowy

Miasto i Gmina położone jest na Pojezierzu Ławskim na wschodnim krańcu województwa pomorskiego, obszarze występowania zlodowacenia bałtyckiego, a co za tym idzie działania na tym terenie wielu zjawisk i procesów geomorfologicznych, rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona. Przy powierzchni terenu dominują osady plejstoceny, będące wynikiem akumulacji czołomorenowej głównej fazy stadiału pomorskiego. Obecność czoła lodowca na tym obszarze spowodowała powstanie wielu pagórków morenowych, które zbudowane są z glin zwałowych o różnej frakcji żwiru, piasku i kamieni. Teren Gminy urozmaicają liczne bezodpływowe zagłębienia oraz dolina rzeki Liwy. Na obszarze zachodniej części Pojezierza Ławskiego pojawiają się pierwsze grody warowne kultury łużyckiej (epoka brązu). Na wczesną epokę żelaza datowane są liczne cmentarzyska kurhanowe. Szereg obiektów z okresu wczesnego średniowiecza związanych jest z obecnością Prusów na tym obszarze. Obecny krajobraz kulturowy jest wynikiem kształtowania się na tym terenie przez około 700 lat gwałtownych procesów cywilizacyjnych związanych z działalnością człowieka, a jego ukształtowanie jest wypadkową wielu czynników rozwojowych kultur społeczności zamieszkujących Prabuty mających wpływ na jego powstanie.

Obszary chronione i cenne przyrodniczo występujące na terenie Miasta i Gminy Prabuty:

1. Rezerwat przyrody „Jezioro Liwieniec”;
2. Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Dzierzgoń;
3. Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy;
4. Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu;
5. Rzeka Liwa – fragment korytarza ekologicznego biegnącego wzdłuż doliny Liwy przez gminę Prabuty i gminy sąsiadujące;

6. Enklawy leśne występujące w obrębie doliny stanowią ochronę i jednocześnie filtr dla wód spływających do rzeki Liwy z okolicznych pól;
7. Występowanie użytków zielonych spełniających rolę przeciwoerozyjną i ochronną, zatrzymujących spływ wody i zanieczyszczeń;
8. Bogactwo siedlisk i nisz ekologicznych związanych z obecnością wody stojącej;
9. występowanie na terenie miasta dużych klinów zieleni, w tym enklaw zieleni parkowej i leśnej;
10. Występowanie terenów upraw rolnych różnych klas bonitacyjnych z możliwością wprowadzenia zabudowy rozproszonej z udziałem zieleni;
11. Znaczna bioróżnorodność, szczególnie w strefach dolinnych i na obszarach leśnych;
12. Znaczne walory krajobrazowe związane ze strefą czołowomorenową i strefą krawędziową dolin sandrowych;
13. Na terenie Miasta i Gminy Prabuty jest 26 pomników przyrody.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Formą i sposobem ochrony zabytków, są m. in.: wpis do rejestru zabytków, odpowiednie ustalenia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Aktualny stan zachowania i zagospodarowania przestrzennego historycznych Prabut oraz zabytkowych obiektów architektonicznych wynika z działań planistycznych samorządu oraz realizatorskich ich właścicieli i użytkowników po 1945 roku.

Ocena zabytkowego zespołu miejskiego.

Negatywnie wyróżniające się w przestrzeni obszary miasta to:

- zespół zabudowy wieloblokowej zabudowy wielorodzinnej zlokalizowane w obrębie zespołu urbanistycznego staromiejskiego skalą i charakterem przestrzeni nie wpisane harmonijnie w historyczną strukturę;
- Rynek – obudowany budynkami wielorodzinnymi;
- zabudowa gospodarcza, zespoły garaży i obiekty infrastruktury na przedpolu zespołu śródmiejskiego historycznego – nie wpisane w tradycyjny krajobraz miasta;
- współczesne zespoły zabudowy jednorodzinnej – często na zbyt małych działkach, w zespołach o niskich walorach kompozycji urbanistycznej, z niewielką ilością zieleni, chaotyczne architektonicznie; współczesne zespoły zabudowy wielorodzinnej lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych o niskich na ogół walorach architektoniczno – urbanistycznych i kiepskich rozwiązaniach projektowych;
- Znaczna część dzielnicy staromiejskiej ma duży potencjał tradycji historycznej lecz jest zdegradowana przestrzennie poprzez wprowadzenie w strukturę przestrzenną obcych architektonicznie budynków wielokubaturowych, nie dostosowanych skalą i układem do oryginalnego założenia, bałagan w zagospodarowaniu (sporo obiektów dysharmonijnych, w złym stanie technicznym).

5. Analiza szans i zagrożeń - ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- atrakcyjne położenie gminy pod względem krajobrazowym, - atrakcyjne nieskażone środowisko naturalne (ochrona), walory przyrodniczo – krajobrazowe, jeziora, lasy, parki krajobrazowe, - dobra jakość wody pitnej i jej znaczne zasoby dla celów gospodarczych; - znaczne rozpoznanie zasobów dziedzictwa kulturowego z terenu gminy, - duża ilość obiektów zabytkowych, bogata historia miasta i regionu, - historyczny układ urbanistyczny miasta Prabuty; - wielokulturowość i współpraca mieszkańców, lokalny patriotyzm; - działalność Izby Pamiątek; - lokalne centrum oświaty i kultury; - poczucie lokalnej tożsamości i odrębności kulturowej mieszkańców; - aktywni i zintegrowani mieszkańcy gminy, zasoby siły roboczej, zasoby intelektualne mieszkańców; - wzrost ilości podmiotów gospodarczych działających w sferze usług i agroturystyki; - rozwinięta baza noclegowa dla potrzeb turystyki i agroturystyki, - atrakcyjność turystyczna regionu i miasta, dobra infrastruktura; - skuteczność działania samorządu; - rzemiosło, MŚP (Małe i Średnie Przedsiębiorstwa), gospodarka;	- zły stan techniczny obiektów zabytkowych, - niewystarczająca świadomość społeczna o konieczności należytego dbania o zabytki, - zły stan dróg, komunikacja, - zagrożenie centrum miasta zjawiskiem kumulacji zanieczyszczeń, - brak wystarczającej ilości stref ruchu spowolnionego, ścieżek rowerowych i tras pieszych, - dekapitalizacja zabudowy w historycznym centrum miasta; - brak inwestorów zainteresowanych rewitalizacją obiektów zabytkowych i zabudową centrum; - zabudowa wkraczająca w tereny otwarte tworzące system ekologiczny miasta; - brak wystarczającej infrastruktury kulturalno – sportowo – rekreacyjnej; - upadający przemysł; - brak przestrzeni publicznej; - brak terenów pod inwestycje; - zaniedbania w sferze estetyki architektonicznej i urbanistycznej; - słabo wykorzystany potencjał środowiska kulturowego; - niska zamożność społeczeństwa, brak pieniędzy; - emigracja ludzi młodych i wykształconych; - duże oddalenie od głównego ośrodka administracyjno – gospodarczego województwa pomorskiego;
SZANSE	ZAGROŻENIA
- zwiększenie ruchu turystycznego, - możliwość uzyskania środków pomocowych z UE na poprawę stanu zasobów dziedzictwa kulturowego, - wzrost zainteresowania inwestorów i ludności terenami pod względem atrakcyjności krajobrazu,	- zła polityka gospodarcza, finansowa, fiskalna państwa, niestabilne prawo; - ograniczone możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację zadań związanych z ochroną zabytków z uwagi na wysoką konkurencyjność innych regionów,

- możliwość wykorzystania większej ilości imprez promocyjnych i kulturalno-folklorystycznych do rozpropagowania możliwości wypoczynkowych, - bliskość granicy UE jako czynnik wpływający na wzrost turystyki i agroturystyki, - poszerzenie tras turystycznych i szlaków o miejsca i obiekty zabytkowe, - rozbudowa baz turystycznych z wykorzystaniem obiektów i obszarów o wartościach historycznych i kulturowych	- niedostatek środków w regionie i kraju na wspomaganie działań mających na celu poprawę stanu zasobów dziedzictwa kulturowego, - malejące dotacje państwa na prowadzenie działalności z zakresu ochrony zabytków, - konkurencyjność gmin sąsiadujących, - samowolne działania na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich, - brak gotowych projektów budynków mieszkalnych i gospodarczych nawiązujących do miejscowej tradycji, które można by było wykorzystać przy realizacji kolejnych inwestycji
--	--

6. Założenia programowe

Podnoszenie prestiżu miasta stanowi jeden z głównych priorytetów samorządu terytorialnego. Można go osiągnąć stwarzając przyjazne warunki w sferze ochrony zabytków i środowiska kulturowego.

W Polsce w związku z wymogiem ustawowym ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, opracowywane są na szeroką skalę gminne programy ochrony zabytków. Są one w większości na etapie opracowywania, a tylko nieliczne już ukończono.

W dobrze przygotowanych, wzorcowych gminnych programach wykonanych przez oddziały terenowe Narodowego Instytutu Dziedzictwa, określone tam cele strategiczne programów są reminiscencją Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020, też Krajowego Programu Ochrony Zabytków i wypadkową programów strategicznych wojewódzkich i gminnych. Dużą rangę mają także ustalenia zawarte w lokalnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak również studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także prace studialne historyczno-urbanistyczne. Kwintesencja płynących z tych materiałów ogólnokrajowych wniosków przeniesiona na realia opracowywanych programów gminnych, nabiera jednocześnie cech ponadregionalnych.

W związku z powyższym należy w Gminnym Programie Ochrony Zabytków dla Miasta i Gminy Prabuty, przyjąć następujące priorytety:

PRIORYTET I:

Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami;

PRIORYTET II:

Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

PRIORYTET III:

Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji;

PRIORYTET IV:

Podniesienie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społeczno - kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;

PRIORYTET V:

Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;

PRIORYTET VI:

Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego;

PRIORYTET VII:

Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;

PRIORYTET VIII:

Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;

PRIORYTET IX:

Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

PRIORYTET X:

Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków;

PRIORYTET XI:

Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty umożliwia opracowane Programu Rewitalizacji Prabut i włączenie go do działań strategicznych. W związku z powyższym, w niniejszym opracowaniu skorzystano z wytycznych Stowarzyszenia Forum Rewitalizacji w stosunku do działań rewitalizacyjnych. W myśl definicji:

Rewitalizacja pojmowana jest, jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych dzielnicach, przyczyniających się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego, ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych. Obejmuje ona kompleksowe działania techniczne, społeczne i ekonomiczne mające na celu przywrócenie dawnych walorów oraz zapewnienie rozwoju określonego obszaru. Do istotnych i pozytywnych wyznaczników koncepcji rozwiązywania sytuacji kryzysowych przez rewitalizację należą - zachowanie walorów historycznych obszaru, podkreślenie jego unikalności i kolorytu lokalnego, działanie w zgodzie z potrzebami wyznawanymi przez społeczność wartościami, przy jej aktywnym udziale w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji. Wspólne inicjatywy i działania władz lokalnych i mieszkańców, instytucji zlokalizowanych na danym terenie oraz innych zainteresowanych partnerów, pozwalają na osiągnięcie większych efektów rzeczowych oraz większą akceptację społeczności lokalnej dla prowadzonych działań.

Kierunki działań dla realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

PRIORYTETY GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW	KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	SPODZIEWANE EFEKTY
I	II	III	IV
1. Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.	1. Stworzenie gminnego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego.	1. Zapewnianie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie substancji zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; 2. Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; 3. Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; 4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; 5. Uwzględnianie zadań ochrony zabytków w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.	1. powstrzymanie degradacji obszarów kulturowych, przestrzennych i historycznych w mieście; 2. utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego miasta; 3. podniesienie dzięki walorom kulturowym konkurencyjności miasta w skali województwa; 4. ciągle aktualizowanie danych o stanie zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych; 5. ścisła współpraca z Konserwatorem Zabytków oraz Inspektorem Nadzoru Budowlanego w opiece nad zabytkami.

2. Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.	1. Rewaloryzacja zabytkowego centrum i zespołów przestrzennych.	1. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego planu remontów); 2. Sukcesywna wymiana lub przebudowa obiektów należących do gminy dysharmonizujących w historycznym otoczeniu; 3. Promocja dobrych wzorów działań w historycznym centrum .	1. kompleksowa rewaloryzacja obiektów i przestrzeni zabytkowych w mieście; 2. uzyskanie atrakcyjnego i przyjemnego miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku; 3. poprawa stanu estetyki i rozwiązań formalnych obiektów nierespektujących tradycyjnych form i gabarytów; 4. poprawa stanu przestrzeni centrum miasta; 5. pozyskanie inwestorów poszukujących bazy lokalowej dla prowadzonej działalności; 6. uświadomienie użytkownikom zabytków pozytywnych działań wobec tych obiektów.
	2. Uwzględnianie w zagospodarowaniu przestrzeni miasta elementów krajobrazu kulturowego zsynchronizowanego z punktami widokowymi.	1. Respektowanie w zagospodarowaniu przestrzeni historycznego układu urbanistycznego miasta.	1. zachowanie historycznego rozplanowania i zasad zagospodarowania przestrzeni centrum miasta; 2. uzupełnienie zabudowy pierzei historycznych ulic i placów; 3. uzyskanie atrakcyjnych miejsc do zamieszkania i pracy.
	3. Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji	1. Szersza współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytkowych zasobów w celu poprawy stanu i utrzymania substancji mieszkaniowej.	1. uzyskanie akceptacji społecznej i zaangażowanie mieszkańców miasta w ochronę dziedzictwa kulturowego.

4. Poprawa stanu przestrzeni historycznego centrum miasta.	1. Promocja obiektów zabytkowych w celu zachęcanie sektora prywatnego do inwestowania; 2. Prowadzenie działań sanacyjnych we wnętrzach kwartałów centrum historycznym; 3. Stworzenie oferty kupna-sprzedaży nieruchomości na obszarze centralnym miasta.	1. podniesienie atrakcyjności centrum poprzez wzbogacenie oferty wielofunkcyjnej; 2. poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku dla mieszkańców w centrum historycznego; 3. wprowadzenie współczesnej zabudowy uzupełniającej na obszarze historycznego centrum miasta; 4. poprawa stanu technicznego substancji zabytkowej w centrum miasta.
5. Szersze zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego.	1. Stworzenie systemu zachęt finansowych.	1. pozyskanie sponsorów i partnerów zainteresowanych zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego.
6. Monitorowanie stanu zachowania i użytkowanie zabytków.	1. Współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków; 2. Weryfikacja i uzupełnianie ewidencji zabytków.	1. merytoryczny nadzór nad prowadzonym programem.

4. Podniesienie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społeczno - kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych.	1. Wykreowania markowego produktu turystycznego.	1. Stworzenie i udostępnianie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta i środowisku kulturowym miasta; 2. Tworzenie oferty turystycznej przy jednoczesnym wykorzystaniu walorów kulturowych i przyrodniczych miasta i jego okolic; 3. Przeznaczanie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu samorządu na cele obsługi ruchu turystycznego; 4. Wyznaczenie tras turystycznych - pieszych i rowerowych przez najbardziej atrakcyjne obszary miasta i jego okolice; 5. Wspieranie wydawnictw prezentujących obiekty zabytkowe i środowisko kulturowe Prabuty.	1. ułatwienie dostępu do informacji o obiektach zabytkowych i dziedzictwie kulturowym miasta i gminy; 2. wykorzystanie bazy danych do działań naukowych i promocyjnych; 3. stworzenie propozycji wypoczynku czynnego i biernego dla dzieci, młodzieży i dorosłych; 4. wielofunkcyjność obiektów zabytkowych; 5. zwiększenie bazy lokalowej dla obsługi turystyki; 6. zorganizowanie szlaków turystycznych umożliwiających zapoznanie się turystów z walorami turystycznymi i kulturowymi miasta i gminy, np.: szlak napoleoński; 7. uzyskanie materiałów informacyjnych i propagujących Prabuty w kraju i Unii Europejskiej.
	2. Podjęcie działań popularyzujących dziedzictwo kulturowe.	1. Organizowanie konkursów związanych z problematyką opieki nad zabytkami; 2. Ustanawianie nagród za najlepsze działania wobec dziedzictwa kulturowego; 3. Popularyzacja zasobów kulturowych w prasie, radiu, telewizji, filmie i internecie.	1. pogłębienie znajomości zagadnień opieki nad zabytkami w lokalnym społeczeństwie; 2. uatrakcyjnienie form propagowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego; 3. poszerzanie kręgu osób zainteresowanych pozytywnymi działaniami wobec obiektów zabytkowych; 4. stworzenie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei opieki nad zabytkami i ochrony dziedzictwa kulturowego.

5. Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.	1. Realizacja ochrony zabytków w powiązaniu z ochroną przyrody i krajobrazu.	1. Integracja ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzeni; 2. Rozszerzanie pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe - dobra kultury i natury.	1. zsumowanie w przestrzeni miasta i gminy oddziaływania walorów przyrodniczych i kulturowych; 2. wzajemna adaptacja zasad ochrony przyrody i dóbr kultury; 3. dostosowanie zasad działania do metod wypracowanych w Unii Europejskiej.
6. Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego.	1. Promocja miasta akcentująca jego niepowtarzalność wynikającą z zasobów środowiska kulturowego.	1. Szeroka, długoterminowa akcja edukacyjna i promocyjna przy udziale lokalnych fundacji, organizacji pozarządowych, prasy i internetu; 2. Nawiązywanie w nowych realizacjach do lokalnych tradycji kształtowania zabudowy i stosowanych materiałów; 3. Pogłębienie w mieszkańcach miasta i gminy zainteresowania i dumy z jego tradycji historycznych.	1. uświadomienie potrzeby poszanowania i sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym Prabuty jak najszerzszemu gronu jego mieszkańców; 2. kultywowanie we współczesnych realizacjach lokalnych tradycji budowlanych; 3. uświadomienie wartości środowiska kulturowego; 4. traktowanie dziedzictwa kulturowego jako elementu decydującego o niepowtarzalności miasta i gminy oraz ich indywidualnym charakterze.
	2. Kreowanie i stymulowanie zasad partnerstwa oraz współodpowiedzialności mieszkańców za zachowanie dziedzictwa kulturowego.	1. Wdrożenie szerokiego programu informacyjnego we współdziałaniu ze środowiskami lokalnymi, 2. Kształcenie i edukacja dorosłych i dzieci na rzecz ochrony zabytków; 3. Promowanie prawidłowych postaw wobec zabytków.	1. pozyskanie społecznych partnerów dla ochrony środowiska kulturowego; 2. wzrost świadomości i akceptacja mieszkańców dla prowadzonych działań; 3. wyzwolenie aktywności społecznej w dziedzinie ochrony zabytków.
7. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	1. Wprowadzenie i wzmocnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej.	1. Opracowanie programu nauczania budującego na bazie środowiska kulturowego i przyrodniczego więzi z miastem i gminą.	1. podjęcie współpracy z uczelniami wyższymi dla realizacji nauczania i ochrony dziedzictwa kulturowego; 2. szerokie i długoterminowe działania edukacyjne i promocyjne.

	2. Zwiększenie wiedzy o mieście i gminie w kraju za granicą.	1. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o lokalnych zabytkach.	1. nawiązanie współpracy z potomkami dawnych mieszkańców Prabut i okolic; 2. pozyskanie materialnych pamiątek historii Prabut; 3. możliwość zainteresowania miastem ze strony potencjalnych inwestorów zagranicznych.
	3. Prowadzenie szeroko dostępnych szkoleń na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym z zakresu zarządzania zabytkowym zasobem.	1. Stworzenie stanowiska ds. ochrony i opieki nad zabytkami w Urzędzie Miasta i Gminy.	1. zwiększenie zrozumienia i poparcia dla działań prowadzonych przy zabytkach; 2. pogłębienie wiedzy w zakresie właściwego zarządzania zabytkami.
8. Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.	1. Wypracowanie programu wspomagania finansowego działań na rzecz dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem programów celowych Unii Europejskiej.	1. Zabezpieczenie w budżecie środków finansowych w celu skutecznego wykorzystania środków Unijnych.	1. mniejsze obciążenie budżetu miasta przy działaniach prowadzonych dla zachowania i ochrony dóbr kultury.
	2. Kooperacja z samorządem województwa w tworzeniu warunków pełnoprawnego partnerstwa w strukturach unijnych wyspecjalizowanych w ochronie środowiska kulturowego.	1. Powołanie wspólnej komisji roboczej z samorządem województwa dla ochrony środowiska kulturowego Prabut.	1. zwiększenie szansy na pozyskanie środków finansowych z zewnątrz.
9. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.	1. Opracowanie programu dotacji długofalowych dla działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.	1. Dotacje na działalności instytucji pożytku publicznego i osób fizycznych zajmujących się ochroną zabytków; 2. Promocja inicjatyw dla pozyskania środków zewnętrznych na działania rewitalizacyjne i rewitalizacyjne.	1. mniejsze obciążenie budżetu miasta ze względu na fakt zsumowania się środków pochodzących z różnych źródeł; 2. pozyskanie środków: - Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego; - funduszy unijnych; - z programów bilateralnych rządu RP; - samorządu województwa pomorskiego; - z funduszy inwestycyjnych wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa.

	2. Promowanie partnerstwa publiczno - prywatnego w obszarze dziedzictwa kulturowego.	1. Wsparcie finansowe prac badawczych i dokumentacyjnych zabytkowych zagrożonych obiektach zabytkowych ze względu na ich rolę w przestrzeni miasta i gminy.	1. tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych sprzyjających rewaloryzacji.
11. Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków.	1. Wypracowanie strategii i metod zarządzania spuścizną kulturową Prabuty.	1. Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Prabuty.	1. wspieranie aktywności lokalnej w sferze ochrony dóbr kultury; 2. wypracowanie zasad partnerstwa i współodpowiedzialności wszystkich właścicieli i użytkowników zabytków; 3. wypracowanie nowych form opieki nad zabytkami; 4. włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego w sferę wsparcia samorządu i osób fizycznych; 5. nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym; 6. ożywienie historycznego centrum miasta oraz terenów gminy.
		2. Wprowadzenie w życie programu informacyjnego ułatwiającego współdziałanie samorządu z mieszkańcami.	1. lepsza koordynacja działań strategicznych; 2. wzrost poparcia i większe zaangażowanie się w sprawę ochrony zabytków społeczeństwa Prabuty.
12. Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.	1. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych dla inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych chcących inwestować w ochronę zabytków i rozwój turystyki.	1. Konsekwentna realizacja programów strategicznych.	1. przyciągnięcie tworzących nowe miejsca pracy inwestorów zainteresowanych ofertą samorządu; 2. ułatwienie dzięki pomocy samorządu w pozyskiwaniu do adaptacji obiektów zabytkowych i opracowywaniu dokumentacji projektowej.

	2. Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego, a zwłaszcza zabytków w rozwoju turystycznym, a co za tym idzie, gospodarczym Prabuty.	1. Opracowanie programów rozwoju turystyki i promocji kulturowej Prabuty i okolic; 2. Ustalenie z właścicielami wykazu obiektów udostępnionych w celach turystycznych; 3. Opracowanie tablic informacyjnych zamieszczanych w obiektach i ich otoczeniu zawierających dane historyczne o obiekcie.	1. wielostronne i racjonalne wykorzystanie środków finansowych na ratowanie obiektów zabytkowych; 2. uzyskanie większej akceptacji społecznej dla prac rewitalizacyjnych; 3. pozyskanie miejsc pracy w obsłudze ruchu turystycznego wykorzystującego zasób spuścizny kulturowej; 4. szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną.
	3. Wspieranie zaprogramowanych prac modernizacyjnych w historycznym centrum miasta i terenach gminy.	1. Merytoryczne i finansowe wspieranie prac modernizacyjnych i konserwatorskich związanych z właściwym utrzymaniem obiektów zabytkowych.	1. skuteczniejsza realizacja rewaloryzacji obiektów i terenów środowiska kulturowego.
	4. Prowadzenie kształcenia osób zatrudnionych w ochronie dziedzictwa kulturowego.	1. Udział w programie szkoleń z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego oraz udział w zjazdach poświęconych ochronie zabytków.	1. wsparcie utrzymywania i reaktywacji na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów; 2. podniesienie poziomu wyszkolenia pracowników samorządowych.

7. Instrumentarium programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty obowiązywać będą niżej wymienione grupy instrumentów oddziaływania: instrumenty prawne; instrumenty koordynacji; instrumenty finansowe; instrumenty społeczne; instrumenty kontrolne.

A. Instrumenty prawne:

- wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

B. Instrumenty koordynacji:

- strategia rozwoju miasta i gminy;
- programy rozwoju infrastruktury miejskiej (w tym komunikacyjnej);
- programy prac konserwatorskich; studia i analizy, koncepcje;
- umowy i porozumienia;
- kontrakty;
- prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;
- współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

C. Instrumenty finansowe:

- dotacje;
- subwencje;
- dofinansowania;
- nagrody;
- zachęty finansowe;
- zbiórki społeczne;
- programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej.

D. Instrumenty społeczne:

- edukacja kulturowa;
- informacja;
- sprawna komunikacja;
- współpraca;
- współdziałanie z organizacjami społecznymi;
- wzbogacona oferta miejsc pracy i działań prowadzących do przeciwdziałania bezrobociu.

E. Instrumenty kontrolne:

- ciągła aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej (również komunikacji), stanu zagospodarowania przestrzennego

- miasta, stanów, technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia;
- monitoring stanu środowiska kulturowego.

Wdrożenie podanych powyżej narzędzi wymaga od samorządu terytorialnego działań, takich jak:

- skuteczne stosowanie przepisów prawa związanych z ochroną zabytków;
- dostosowanie się do programów regionalnych szczebla wojewódzkiego w zakresie ochrony środowiska kulturowego;
- współpraca z innymi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- działania marketingowe i planistyczne do ww.;
- szukanie finansowych środków pozabudżetowych, w tym współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz przyjęcie zasady partnerstwa publiczno-prywatnego;
- pozyskanie poparcia społecznego i koordynacja działań związana z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- współpraca z wojewódzkim i powiatowym konserwatorem zabytków;
- nieustanny monitoring zmian środowiska kulturowego.

8. Monitoring programu opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na burmistrza obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Miejską.

Rada Miejska również przy współudziale Wojewódzkiego i Powiatowego Konserwatora Zabytków i lokalnych organizacji, których statutowym obowiązkiem jest ochrona i opieka nad zabytkami, powinna sprawować nadzór nad realizacją niniejszego programu.

Nadzór ten powinien się odbywać przy współudziale społeczeństwa, którego opinia mogłaby wnieść nowe treści i ewentualną korektę do niniejszego programu.

W celu prawidłowej realizacji celów programu, konieczne jest prowadzenie monitoringu:

- analiza ilości wykonanych raportów i analiz;
- potwierdzenie faktu wykonania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ocena zaawansowania prac prowadzących do wyeliminowania źródeł zanieczyszczania powietrza, hałasu i uciążliwości komunikacyjnych w historycznym centrum;
- określenie ilości obiektów zabytkowych objętych działaniami zabezpieczającymi;
- potwierdzenie opracowania planu remontów zabezpieczających budynków zabytkowych; określenie ilości przeprowadzonych kontroli utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych;
- określenie ilości dokonanych przeglądów stanu technicznego zabudowy wewnątrz kwartałów zabudowy śródmiejskiej;
- określenie ilości opracowanych projektów porządkowania i zagospodarowania wnętrz kwartałów mieszkalnych oraz projektów przebudowy ulic w granicach historycznego centrum miasta;
- ocena aktualności gminnej ewidencji zabytków;
- potwierdzenie ogólnego udostępnienia bazy danych o zabytkach miasta;
- ocena zaawansowania modernizacji zieleni miejskiej;
- ocena stanu utrzymania obiektów zabytkowych będących w gestii samorządu;
- ocena stanu zaawansowania prac mających na celu nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym historycznego centrum miasta oraz terenom nad jeziorami;
- ocena ilości i atrakcyjności wydawnictw o tematyce środowiska kulturowego Prabut;
- ocena ilości i efektów konkursów o tematyce dziedzictwa kulturowego miasta i gminy;
- potwierdzenie faktu opracowania programu szkoleń z zakresu edukacji kulturowej;
- podjęcie działań w celu utworzenia Muzeum Ziemi Prabuckiej;
- analiza ilości cyklicznych spotkań mających na celu promocję środowiska kulturowego miasta i gminy;

- analiza środków finansowych przeznaczonych przez samorząd na wsparcie społecznej działalności przy ochronie dziedzictwa kulturowego;
- zaawansowanie inwentaryzacji stanów technicznych obiektów zabytkowych;
- potwierdzenie powstania programu zwiększania wpływów do budżetu z przeznaczeniem ich na ochronę dziedzictwa kulturowego miasta i gminy;
- potwierdzenie faktu powstania Miejsko-Gminnego Centrum Informacji;
- potwierdzenie opracowania i wdrożenia programu tworzenia miejsc pracy związanych z ochroną i turystycznym wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego;
- ocena systemu zachęt do włączenia się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne;
- ocena działań prowadzących do zmniejszenia bezrobocia związanych z zatrudnieniem w ochronie dziedzictwa kulturowego.

9. Przykłady źródeł finansowania programu opieki nad zabytkami

9.1. Publiczne źródła finansowania

A. Miasto i gmina.

W budżecie gminy co roku zabezpieczane będą środki na zadania wynikające z niniejszego dokumentu.

B. Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2014³⁶

Program „Dziedzictwo Kulturowe”

Priorytet 1 – Ochrona Zabytków

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Departament Ochrony Zabytków

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Kluczowe dla realizacji celów priorytetu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku, w ramach priorytetu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. W pierwszej kolejności wsparcie otrzymywać będą obiekty najbardziej zagrożone oraz zabytki najcenniejsze – wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznane za Pomniki Historii oraz te, posiadające wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Biorąc pod uwagę fakt, że priorytet ma charakter ogólnopolski, szczególny nacisk kładziony jest też na projekty uwzględniające rolę zabytków w rozwoju turystyki. Dlatego istotnym celem priorytetu jest kierowanie pomocy dla cennych obiektów położonych na terenach uboższych gospodarczo i turystycznie, czego efektem będzie zwiększenie dostępności do zabytków, podniesienie atrakcyjności regionów i wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
- 2) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków).
- 3) Do priorytetu nie kwalifikują się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich.

³⁶ <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2014.php>

O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się podmioty prawa polskiego – osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie. W przypadku zadań określonych w pkt. 2 o dofinansowanie ubiegać mogą się wyłącznie wnioskodawcy, których działalność nie jest finansowana ze środków publicznych. O dofinansowanie w ramach priorytetu nie mogą ubiegać się państwowe instytucje kultury, publiczne szkoły oraz uczelnie wyższe, uczelnie artystyczne oraz inne podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych.

Priorytet 2 – Wspieranie działań muzealnych.

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także – prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) organizacja czasowych wystaw muzealnych;
- 2) modernizacja stałych wystaw muzealnych;
- 3) tworzenie stałych wystaw muzealnych;
- 4) publikacja katalogów do wystaw muzealnych;
- 5) konserwacja muzealiów, archiwaliów, starych druków, rękopisów, kartografii, muzykaliów, ikonografii, grafiki artystycznej, dokumentów życia społecznego;
- 6) zakup wyposażenia pracowni konserwatorskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury - z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) organizacje pozarządowe;
- 3) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Priorytet 3. - Kultura ludowa

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Departament Narodowych Instytucji Kultury

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest wspieranie najwartościowszych zjawisk z zakresu szeroko pojętej kultury ludowej. Dotyczy to zarówno przedsięwzięć, których zadaniem jest ochrona materialnej i niematerialnej spuścizny kultury ludowej, wpisujących się tym samym w założenia ratyfikowanej w 2010 roku przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, jak i zadań odwołujących się do żywych zjawisk kulturowych.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) zadań edukacyjnych, w tym warsztatów, kursów i szkoleń dotyczących zagadnień szeroko pojętej kultury ludowej, w tym niematerialnego dziedzictwa kulturowego;

- 2) zadań z zakresu szeroko pojętej animacji kulturowej i społecznej prowadzonej w oparciu o niematerialne dziedzictwo kulturowe, wspomagających lokalne społeczności w twórczych działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji;
- 3) publikacji książkowych z zakresu dziedzictwa kultury ludowej;
- 4) zadań dotyczących dokumentacji, archiwizacji i udostępniania unikalnych zjawisk z zakresu dziedzictwa kultury ludowej, w tym sztuki i rękodzieła ludowego, gwary, muzyki, tańca, śpiewu, obrzędowości, obyczajowości;
- 5) zadań popularyzujących unikalne i żywe elementy kultury ludowej, w tym konkursy, przeglądy, festiwale sztuki i rękodzieła ludowego;
- 6) zadań dotyczących ochrony architektury regionalnej;
- 7) zadań o charakterze artystycznym, użytkowym inspirowanych tradycyjną twórczością ludową;
- 8) projektów badawczych i popularyzatorskich z zakresu antropologii kulturowej, etnologii i etnografii.

Z priorytetu wyłączone są zadania związane z obchodami 200 rocznicy urodzin Oskara Kolberga, zadania archeologiczne, zadania o tematyce historycznej, w tym również rekonstrukcje wydarzeń historycznych i turnieje rycerskie, festyny, zloty i zawody regionalne oraz zakupy strojów ludowych.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury - z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) organizacje pozarządowe;
- 3) podmioty prowadzące działalność gospodarczą;
- 4) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Priorytet 5 – Ochrona zabytków archeologicznych.

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Narodowy Instytut Dziedzictwa

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Cel ten został sformułowany w oparciu o fundamentalną dla ochrony dziedzictwa kulturowego zasadę zrównoważonego rozwoju, która dopuszcza inwazyjne metody badawcze jedynie w ostateczności, gdy stanowisko (zabytek archeologiczny) narażone jest na bezpośrednie zniszczenie spowodowane oddziaływaniem przyrodniczym, bądź działaniami człowieka. Stąd zadaniem priorytetu jest wspieranie i promocja badań prowadzonych metodami niedestrukcyjnymi, wykorzystującymi techniki tradycyjne oraz nowoczesne osiągnięcia techniczne, a także publikacja ich wyników. Nie będą natomiast wspierane projekty, które prowadzą do niszczenia stanowisk archeologicznych (np. poprzedzające rekonstrukcje na stanowisku archeologicznym).

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań, służących ochronie dziedzictwa archeologicznego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, realizowanych zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami:

- 1) ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;
- 2) nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt;
- 3) opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać się mogą następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury;
- 2) państwowe instytucje kultury;
- 3) organizacje pozarządowe;
- 4) publiczne uczelnie akademickie;
- 5) niepubliczne uczelnie akademickie;
- 6) podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Priorytet 6 – Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest zainicjowanie kompleksowego procesu opracowania i cyfryzacji materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, obiektów muzealnych, archiwalnych (także z zakresu niepaństwowego zasobu archiwalnego), bibliotecznych i audiowizualnych, znajdujących się pod opieką podmiotów spoza sfery finansów publicznych, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku, lub uczelni publicznych. Proces ten w sposób szczególny winien uwzględniać właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo zbiorów przeznaczonych do digitalizacji.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) opracowanie zasobów kultury i dziedzictwa narodowego ze szczególnym uwzględnieniem niepaństwowego zasobu archiwalnego wraz z przeprowadzeniem koniecznych prac konserwatorskich;
- 2) digitalizacja zasobów kultury i dziedzictwa narodowego uwzględniająca przeprowadzenie niezbędnych prac konserwatorskich;
- 3) udostępnianie cyfrowych zasobów za pośrednictwem urządzeń multimedialnych lub/oraz sieci rozległych (Internetu) poprzez portale internetowe;
- 4) przechowywanie zasobów cyfrowych z zapewnieniem trwałości i bezpieczeństwa danych cyfrowych.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) organizacje pozarządowe;
- 2) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne;
- 3) uczelnie publiczne.

Program „Kolekcje”

Priorytet 4 – Kolekcje muzealne

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest wspieranie działalności muzeów poprzez tworzenie oraz systematyczne wzbogacanie zbiorów i kolekcji o randze narodowej i regionalnej. Priorytet ma za zadanie utrwalanie wysokich standardów w zakresie opracowywania, przechowywania, konserwowania i popularyzowania zbiorów i kolekcji muzealnych. Kolekcje dofinansowane w ramach priorytetu powinny być tworzone w oparciu o konsekwentny i długofalowy plan rozwoju. Ze względu na powyższe wymagania priorytet skierowany jest wyłącznie do instytucji kultury wpisanych do Państwowego Rejestru Muzeów, które są w szczególności zobligowane do zachowania wysokiej wartości merytorycznej realizowanych przedsięwzięć oraz do stosowania właściwych reguł opieki nad gromadzonymi zbiorami. Ważne dla celów priorytetu będą projekty wykraczające poza nakreślone wyżej wymagania podstawowe, dla realizacji których zakupy dokonywane w ramach zadania równoznaczne będą z istotnym podniesieniem jakości i wartości posiadanych zbiorów.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) zakup obiektu do zbiorów muzeum oraz pokrycie kosztów niezbędnych do dokonania przedmiotowego zakupu;
- 2) zakup kolekcji do zbiorów muzeum oraz pokrycie kosztów niezbędnych do dokonania przedmiotowego zakupu.

W ramach jednego wniosku można ubiegać się wyłącznie o zakup pojedynczego obiektu lub spójnej kolekcji. Przedmiotem zakupu nie może być grupa obiektów niestanowiących kolekcji. Z priorytetu wyłączone są zadania związane z zakupem obiektów i kolekcji sztuki współczesnej, o których dofinansowanie można ubiegać się w ramach priorytetów *Narodowe kolekcje sztuki współczesnej* i *Regionalne kolekcje sztuki współczesnej*.

O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się państwowe i samorządowe instytucje kultury, będące muzeami wpisanymi do Państwowego Rejestru Muzeów.

Program „Rozwój infrastruktury kultury”.

Priorytet 1 – Infrastruktura kultury

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Departament Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze. Katalog działań priorytetu, obejmujący prace budowlane, zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, czy sporządzanie dokumentacji technicznej, daje możliwość finansowania zadań generujących istotne zmiany jakościowe, w zakresie sprawności i

efektywności funkcjonowania zaplecza materialno-technicznego, podmiotów objętych priorytetem.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań inwestycyjnych służących prowadzeniu działalności kulturalnej:

- 1) budowa, roboty budowlane, przebudowa, remont wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych i wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej;
- 2) zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej;
- 3) przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji, w tym projektów architektonicznych, studiów wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko;
- 4) zadania dotyczące budowy, rozbudowy i przebudowy obiektów budowlanych wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury – z wyjątkiem domów kultury, centrów kultury oraz ośrodków kultury;
- 2) państwowe instytucje kultury;
- 3) jednostki samorządu terytorialnego;
- 4) organizacje pozarządowe;
- 5) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Priorytet 3 – Infrastruktura domów kultury

I. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PRIORYTETEM:

Narodowe Centrum Kultury

II. STRATEGICZNE CELE PRIORYTETU:

Strategicznym celem priorytetu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury. Szeroki katalog działań, obejmujący prace budowlane, opracowywanie dokumentacji technicznej czy zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, daje możliwość finansowania zadań w obszarze sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materiałowo-technicznego podmiotów objętych zakresem priorytetu.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań inwestycyjnych służących prowadzeniu edukacji kulturalnej:

- 1) robót budowlanych, w tym rozbudowy, nadbudowy, przebudowy, remontu, wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych, realizowanych wyłącznie w już istniejących obiektach budowlanych oraz zakupu wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej;
- 2) zakupu wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej;
- 3) przygotowania dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji, w tym projektów architektonicznych, studiów wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko;
- 4) zadań dotyczących budowy, rozbudowy i przebudowy obiektów budowlanych, wraz z zakupami niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) domy kultury, ośrodki kultury oraz centra kultury i sztuki posiadające status samorządowej

instytucji kultury – z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego;

2) jednostki samorządu terytorialnego – wyłącznie jako organy prowadzące dla podmiotów wymienionych powyżej.

9.2. Fundusze strukturalne.

Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej³⁷

Program dla Europy Środkowej.

Priorytet 4 - Podniesienie konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów.

Obszar interwencji: P4.3 Wykorzystanie zasobów kulturowych dla uatrakcyjnienia miast i regionów.

Celem priorytetu jest ochrona, rozwój i wykorzystywanie do celów gospodarczych (głównie turystycznych) zasobów kulturowe Europy Środkowej takich jak: parki krajobrazowe i narodowe, zamki, pałace, kościoły, zabytki i inne obiekty związane z kulturą i tradycją miast i regionów Europy Środkowej.

Dofinansowanie obejmuje np. rozwijanie współpracy związanej z wykorzystaniem obiektów zabytkowych i muzeów w różnych krajach Europy Środkowej w celu stworzenia wspólnej oferty turystycznej, promocji, na tworzenie ponadnarodowych i innowacyjnych strategii zarządzania dla ochrony, konserwacji i eksploatacji zasobów kulturowych czy na stworzenie transnarodowych szlaków turystycznych we współpracujących regionach. Współpraca tego typu musi służyć podnoszeniu konkurencyjności partnerskich regionów.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących przykładowych zadań:

- tworzenie ponadnarodowych i innowacyjnych strategii zarządzania dla ochrony, konserwacji i eksploatacji zasobów kulturowych (miejsc, struktur, krajobrazów, obiektów) zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju (czyli rozwoju gospodarczego z wykorzystaniem zasobów kulturowych, przy jednoczesnej ochronie tych zasobów),
- promowanie kultury i tradycji regionów, krajów (np. reklama w telewizji, radio),
- zintegrowane koncepcje kulturowe i gospodarcze mające na celu generowanie dochodu i zatrudnienia (np. stworzenie programów wycieczek objazdowych promujących zabytki i kulturę regionów współpracujących),
- podejmowanie działań ujętych w strategiach regionów w zakresie wzmacniania kulturowych aspektów regionów,
- nawiązanie współpracy pomiędzy obiektami zabytkowymi i muzeami w celu np. stworzenia w przyszłości wspólnej oferty,
- ponadnarodowa współpraca nad przygotowywaniem inwestycji w "szlaki kulturowe" w obszarze Europy Środkowej (np. zakup tabliczek informacyjnych, rozbudowa, zagospodarowanie szlaków),
- ponadnarodowe centrum kompetencji zajmujące się utrzymaniem zasobów kulturowych (obiektów kultury, parków krajobrazowych itp. w słabszych, peryferyjnych

³⁷ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/PoradnikBeneficjenta/Polis/Strony/11.1-Ochrona-i-zachowanie-dziedzictwa-kulturowego.aspx>

regionach. Można otrzymać dofinansowanie na zakup i wprowadzenie technologii informatyczno-komunikacyjnych do współpracy np. dostęp do stałego i szybkiego Internetu.

Beneficjentami priorytetu mogą być podmioty z państw objętych programem, takie jak:

- władze lokalne i regionalne,
- instytucje planistyczne i badań stosowanych,
- agencje rozwoju,
- grupy interesu,
- firmy transportu publicznego,
- spółdzielnie mieszkaniowe i korporacje mieszkaniowe,
- grupy inicjatyw kulturowych,
- organizacje ponadnarodowe działające w obszarze kultury,
- wszystkie zorganizowane grupy obywateli i ich przedstawiciele działający dla uatrakcyjnienia miast i regionu w oparciu o zasoby kulturowe.

Program Infrastruktura i Środowisko.

Priorytet 11 - Kultura i dziedzictwo kulturowe.

Działanie: 11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym.

Celem Działania jest ochrona, zachowanie i efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym.

Dofinansowanie obejmuje np. remont i odnowienie zabytku, konserwację zabytkowego budynku, czy przygotowanie dokumentacji pod inwestycję, tworzenie wirtualnych instytucji kultury przy wykorzystaniu w tym celu zbiorów zabytkowych. Ważne, aby zachęcał mieszkańców i turystów do zwiedzania zabytków i poznawania cennych zbiorów zabytkowych, wskazane jest również, aby projekt przyczynił się do utworzenia nowych miejsc pracy w sektorze kultury.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- rewitalizację, rewaloryzację, konserwację, renowację, restaurację, zachowanie, a także adaptację na cele kulturalne obiektów wpisanych do rejestru zabytków i zespołów tych obiektów wraz z ich otoczeniem,
- zakup i remont trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej w obiektach będących celem projektu (wyłącznie jako jeden z elementów projektu),
- konserwację zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, archiwaliów i zbiorów filmowych,
- zabezpieczenie zabytków przed kradzieżą i zniszczeniem,
- rozwój zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury, w tym: digitalizację zabytkowych zasobów bibliotecznych, muzealnych, archiwalnych i zbiorów filmowych,
- tworzenie wirtualnych instytucji kultury (dot. wykorzystania w tym celu zbiorów zabytkowych),
- przygotowanie kompleksowej dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia w ramach działania.

Beneficjentami działania mogą być:

- instytucje kultury (państwowe, samorządowe oraz współprowadzone z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego),
- jednostki samorządu terytorialnego,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- organizacje pozarządowe,
- archiwa państwowe,
- szkoły artystyczne (dla których organem prowadzącym jest minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub jednostki samorządu terytorialnego), wyłącznie w zakresie zadań z obszaru digitalizacji zabytkowych zbiorów, konserwacji zabytków ruchomych oraz ich zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem,
- uczelnie artystyczne (nadzorowane przez ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) wyłącznie w zakresie zadań z obszaru digitalizacji zabytkowych zbiorów, konserwacji zabytków ruchomych oraz ich zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem,
- publiczne uczelnie wyższe inne niż artystyczne, wyłącznie w zakresie zadań z obszaru digitalizacji zabytkowych zbiorów, konserwacji zabytków ruchomych oraz ich zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem.

Program Infrastruktura i Środowisko.

Priorytet - 11 Kultura i dziedzictwo kulturowe.

Działanie: 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym.

Celem działania jest rozwój i poprawa stanu ważnych dla kraju i regionu obiektów kulturalnych, tak aby umożliwiała zwiększony dostęp do kultury oraz poprawę jakości oferty kulturalnej dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Dofinansowanie obejmuje np. budowę, remont i przebudowę obiektów o znaczeniu ponadregionalnym, takich jak np. muzea, teatry, w tym także na przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej dla inwestycji.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- budowa, rozbudowa, remont i przebudowa instytucji kultury,
- zakup i remont trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej,
- przygotowanie dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia projektu.

Beneficjentami działania mogą być:

- instytucje kultury (państwowe, samorządowe oraz współprowadzone z ministrem właściwym ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego),
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- archiwa państwowe,
- jednostki samorządu terytorialnego.

Program Regionu Morza Bałtyckiego.

Priorytet - 4 Promowanie atrakcyjności i konkurencyjności miast i regionów.

Kierunek wsparcia: 4.1 Wzmacnianie rozwoju regionów metropolitalnych, miast i obszarów miejskich.

Celem jest stworzenie silniejszych powiązań pomiędzy dużymi miastami i obszarami wokół nich, co pozwoli na lepsze wykorzystanie ich możliwości i rozwój całego regionu. W ramach tego kierunku wsparcia można realizować projekty opierające się na współpracy miast i regionów w zakresie rozwoju gospodarczego, które będą przyczyniać się do realizowania ponadnarodowych programów i polityk wyznaczonych dla całego Regionu Morza Bałtyckiego.

Dofinansowanie obejmuje np. wspólne inwestycje, które przyczynią się do poprawy jakości świadczonych usług w całym regionie. Chodzi tu między innymi o usługi związane z sektorem ochrony zdrowia, edukacji oraz transportu publicznego.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- wspólne działania miast i regionów, dzięki którym będą one realizować założenia programów i polityk dotyczących rozwoju gospodarczego na poziomie całego Regionu Morza Bałtyckiego (np. w zakresie polityki przedsiębiorczości i polityki dotyczącej małych i średnich firm, przyciągania inwestycji zagranicznych, promowania gospodarki opartej na wiedzy, kierowania firmą, wydajności pracy, ochrony środowiska miejskiego, zwiększania ktywności społecznej mieszkańców, strategii dotyczących zatrudnienia),
- przygotowywanie inwestycji i wspólnych, ponadnarodowych rozwiązań pozwalających na świadczenia wysokiej jakości usług społeczno-gospodarczych na poziomie całego regionu (chodzi tu przykładowo o usługi w sektorze usług zdrowotnych, transportu publicznego, edukacji oraz pośrednictwa pracy),
- realizacja planów działania w zakresie zmian gospodarczych w regionie z mniejszym i rozrzuconym zasiedleniem (chodzi tu o projekty realizowane w ramach partnerstwa złożonego z władz regionalnych i krajowych oraz firm oraz organizacji pozarządowych),
- opracowywanie praktycznych rozwiązań na poziomie całego regionu poprawiających współpracę wielkich miast z miastami małymi oraz średnimi,
- tworzenie partnerstw miejsko-wiejskich rozwiązujących wspólne problemy tych obszarów (takie jak: przenoszenie się ludności do strefy podmiejskiej, zwiększająca się liczba osób dojeżdżających do pracy z obszarów podmiejskich, wspólne oszczędzanie energii, gospodarowanie energią, w tym odnawialną taką jak słoneczna, wodna czy wiatrowa, rozwiązania służące lepszemu powiązaniu turystyki miejskiej i wiejskiej).

Beneficjentami działania mogą być:

- władze publiczne (centralne, regionalne i lokalne oraz ich związki),
- instytucje badawcze i szkoleniowe,
- fundacje,
- organizacje pozarządowe oraz instytucje nie działające dla osiągnięcia zysku.

Program Regionu Morza Bałtyckiego.

Priorytet - 4 Promowanie atrakcyjności i konkurencyjności miast i regionów.

Kierunek wsparcia: 4.2 Strategiczne wsparcie zintegrowanego rozwoju BSR oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej.

Celem pomocy jest wyrównanie poziomu społecznego i gospodarczego między poszczególnymi obszarami w całym Regionie Morza Bałtyckiego. Chodzi tutaj przede wszystkim o tworzenie koncepcji rozwoju na poziomie ponadnarodowym, dzięki czemu inwestycje podejmowane w całym regionie będą służyły tym samym celom.

Dofinansowanie obejmuje np. międzynarodowe projekty dotyczące przygotowywania oraz realizowania wspólnych strategii dotyczących zmiany roli wsi, oszczędzania energii, czystszej produkcji oraz zamówień publicznych dotyczących tworzenia przyjaznych dla środowiska towarów i usług; przygotowanie i realizację ponadnarodowych strategii marketingowych (np. reklamy czy promocji) związanych z atutami całego Regionu w biznesie i otoczeniu biznesu (takich jak: drogi, telekomunikacja, edukacja, kultura, przyroda); opracowywanie programów związanych z przystosowaniem poszczególnych obszarów do zmian demograficznych (np. zmian w liczbie ludności, wykształcenia, wieku, zjawiskach przyptywu lub odpływu mieszkańców) lub też przywracania wartości gospodarczej, społecznej i przyrodniczej obszarom bardzo zniszczonym przez przemysł; działania związane z tworzeniem nowych usług i atrakcji turystycznych, takich jak: planowanie i uruchamianie ponadnarodowych tras turystycznych, promocja turystyki przyjaznej dla środowiska oraz turystyki wiejskiej.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- przygotowywanie i realizację wspólnych strategii dla wsi, dzięki którym rola wsi zostanie zmieniona i dzięki temu łatwiej będzie np. znaleźć tam pracę,
- przygotowywanie i realizacja strategii rozwoju (danego obszaru lub danego sektora), dzięki czemu będzie możliwa zmiana kierunku rozwoju gospodarczego i społecznego na lepszy niż dotychczas (np. likwidacja przemysłu, który bardzo zanieczyszcza dany teren czy zmiana kwalifikacji osób mieszkających tam, zalesianie, mądrzejsze wykorzystanie przyrody, rozwój obszarów chronionych),
- przygotowywanie i realizacja wspólnych strategii w zakresie oszczędzania energii i czystszej produkcji oraz w zakresie zamówień publicznych dotyczących tworzenia przyjaznych dla środowiska towarów i usług,
- przygotowywanie i realizacja strategii marketingowych i działań związanych z atutami całego Regionu w biznesie i otoczeniu biznesu (takich jak: infrastruktura, kultura, przyroda),
- przygotowywanie i realizacja ponadnarodowych strategii, działań i modeli związanych z przystosowaniem poszczególnych obszarów do zmian demograficznych (np. zmian liczby ludności, jej wykształcenia czy wieku) i procesów migracyjnych (przyptywu lub odpływu ludności),
- przygotowywanie i realizacja wspólnych strategii w zakresie przywracania wartości gospodarczej, społecznej i przyrodniczej obszarom bardzo zniszczonym przez przemysł,
- opracowywanie produktów turystycznych Regionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe tego obszaru i jego walory przyrodnicze (na przykład planowanie i uruchamianie

ponadnarodowych tras turystycznych, promocja turystyki przyjaznej dla środowiska oraz turystyki wiejskiej).

Beneficjentami działania mogą być:

- władze publiczne (centralne, regionalne i lokalne oraz ich związki),
- instytucje badawcze i szkoleniowe,
- fundacje,
- organizacje pozarządowe oraz instytucje nie działające dla osiągnięcia zysku.

Program: Program Współpracy Międzyregionalnej.

Priorytet: 2 Środowisko naturalne i zapobieganie ryzyku.

Priorytet ten dotyczy środowiska naturalnego oraz zapobiegania ryzyku, a w szczególności kwestii związanych z zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi, gospodarką wodną, gospodarką odpadami, różnorodnością biologiczną oraz zachowaniem dziedzictwa naturalnego, energią i zrównoważonym transportem, dziedzictwem kulturowym i krajobrazem.

Dofinansowanie można otrzymać m.in. na: wymianę doświadczeń i wiedzy w celu usprawnienia systemu obserwacji i ostrzegania o zagrożeniach ekologicznych, poprawy jakości dostarczania i oczyszczania wody, powtórnego wykorzystywania wysypisk śmieci i miejsc składowania odpadów, poprawy jakości powietrza i rozwoju innowacyjnych metod ochrony gleby i ożywiania gruntów na obszarach skażonych i poprzemysłowych.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- wizyty studyjne,
- wspólne sesje szkoleniowe i ćwiczenia,
- wymianę pracowników,
- studia i sprawozdania, analizy danych, porównawcze studia przypadku,
- spotkania i imprezy (międzyregionalne warsztaty, seminaria, konferencje, itd.),
- akcje informacyjne i promocyjne (komunikaty prasowe, broszury, ulotki, biuletyny, strona internetowa, programy w radiu i telewizji, itd.),
- rozwój wspólnych ram koncepcyjnych i metodologicznych,
- opracowanie i wstępne testowanie nowych instrumentów i metod,
- przygotowywanie operacyjnych planów działań.

Beneficjentami działania mogą być:

- władze regionalne i lokalne,
- instytucje zajmujące się ochroną przyrody,
- służby kryzysowe i inne podmioty zajmujące się zarządzaniem zagrożeniami,
- zarząd transportu publicznego,
- organy zajmujące się ochroną dziedzictwa naturalnego i krajobrazu,
- organy zajmujące się sektorem turystycznym,
- uniwersytety, instytuty badawcze i naukowe, placówki edukacyjne,
- inne organy publiczne lub podmioty prawa publicznego istotne dla procesu ochrony środowiska i zapobiegania ryzyku.

Program: Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk

Priorytet: 2 Atrakcyjność oraz wspólna tożsamość

Działanie: 2.3 Zrównoważone wykorzystywanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego dla rozwoju regionalnego

Celem działania jest wykorzystanie przyrody i kultury rejonu Południowego Bałtyku zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, czyli ich mądre wykorzystywanie i jednoczesna ochrona zasobów Południowego Bałtyku (krajobrazów, wód, roślin) dziedzictwa kulturowego (tradycji, jedzenia, tańców itp.) do rozwoju gospodarczego obszaru, przy jednoczesnej ich ochronie.

W ramach działania projekty mogą realizować instytucje oświatowe, jednostki samorządowe oraz inne instytucje, które mają pomysł na promocję, tworzenie międzynarodowych produktów i oferty turystycznej oraz ochronę środowiska i kultury na terenach Południowego Bałtyku.

Dofinansowanie można otrzymać m.in. na współpracę z instytucjami z krajów partnerskich w celu zarządzania miejscami dziedzictwa naturalnego (np. parki krajobrazowe, narodowe) i kulturowego (np. zamki, pałace, kościoły), a także na promocję wprowadzania zmian w działalności firm i instytucji w celu ograniczania negatywnego wpływu na środowisko oraz na promowanie projektów, które udało się wcześniej zrealizować w zakresie turystyki jako wzór dla następnych projektów (tzw. promocja dobrych praktyk).

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- rozwój wspólnych strategii dotyczących ochrony i wykorzystywania miejsc dziedzictwa naturalnego i kulturowego (obszarów, krajobrazów i tradycji) dla rozwoju regionalnego,
- wspólne tworzenie produktów turystycznych (np. trasy tematyczne, wycieczkowe przebiegające przez obszary krajów partnerskich) uwzględniające potrzeby ochrony przyrody i kultury,
- małe inwestycje pilotażowe zwiększające infrastrukturę turystyczną na obszarze Południowego Bałtyku (np. łańcuchy obiektów turystycznych wzdłuż wybrzeża Morza Bałtyckiego, takich jak małe porty lub przystanie jachtów),
- zwiększanie kompetencji władz odpowiedzialnych za zarządzanie miejscami dziedzictwa naturalnego i kulturowego, w tym wspólne kampanie zmierzające do współpracy tych władz z krajów partnerskich,
- wspólna promocja obszaru Południowego Bałtyku jako celu turystycznego,
- wymiana wiedzy i promowanie Systemu Ekozarządzania i Audytu (EMAS-czyli narzędzia stosowanego przez firmy i instytucje, by ulepszyć prowadzoną działalność w celu ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko), jak również wspólne działania oznaczające produkty przyjazne dla środowiska,
- rozwój i rozpowszechnianie dobrych praktyk w dziedzinie równego dostępu do oferty turystycznej na obszarze Południowego Bałtyku.

Beneficjentami działania mogą być:

- władze regionalne i lokalne oraz ich związki i stowarzyszenia;
- organizacje pozarządowe, stowarzyszenia;
- szkoły, uniwersytety i instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą, jednostki badawczo-naukowe;
- instytucje wspierające/ promujące zrównoważony rozwój, innowacyjność oraz przedsiębiorczość.

Program: Regionalny Program Województwa Pomorskiego

Priorytet: 2 Społeczeństwo wiedzy

Działanie: 2.2 Infrastruktura i usługi tworzące podstawy społeczeństwa informacyjnego

Poddziałanie: 2.2.2 Rozwój usług społeczeństwa informacyjnego

Celem działania jest umożliwienie dostępu do wszelkiego rodzaju usług elektronicznych dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów oraz turystów przebywających na terenie województwa pomorskiego.

Dofinansowanie można otrzymać m.in. na uruchomienie narzędzi, które pozwolą na załatwianie bieżących spraw przez Internet tzw. e-Administracji, e-Edukacji, e-Kultura, e-Turystyka e-Zdrowie. Twój projekt powinien zapewniać ujednolicenie istniejących oraz nowych systemów informatycznych.

Dodatkowo w ramach poddziałania można zrealizować szkolenia dla osób zaangażowanych w świadczenie usług za pomocą Internetu, jednak musi to być element większego projektu. Największe szanse na dofinansowanie mają projekty dotyczące usług elektronicznych świadczonych dla jak najszerszego kręgu mieszkańców oraz przedsiębiorców.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- uruchomienie platform elektronicznych służących do zarządzania oraz pozwalających na załatwiania bieżących spraw administracyjnych drogą elektroniczną (tzw. e-Administracja), usługi takie mają być dostępne dla przedsiębiorców i obywateli w urzędach wojewódzkich, powiatowych i gminnych zlokalizowanych na terenie województwa pomorskiego;
- sprawny i bezpieczny dostęp do zasobów danych i informacji publicznej (tj. systemy elektronicznego obiegu dokumentów),
- zwiększanie bezpieczeństwa świadczonych usług elektronicznych oraz uruchomienie podpisu elektronicznego w jednostkach administracji publicznej,
- nowoczesne technologie informacyjne w nauczaniu, pozwalające na stosowanie kształcenia na odległość i doskonalenia zawodowego (tzw. e-Edukacja) takie jak: specjalistyczne systemy dla niepełnosprawnych, doskonalenie zawodowe dorosłych, systemy wspierające edukację trzeciego wieku oraz wspieranie edukacji szkolnej i studiów wyższych,
- rozwój regionalnych zasobów cyfrowych promujących turystykę i kulturę regionu, tj. cyfrowe zasoby biblioteczne i archiwalne, zasoby wirtualnych muzeów, systemy informacji turystycznej i kulturalnej, oraz usług elektronicznych w zakresie kultury i turystyki (tzw. e-Kultura, e-Turystyka),
- zastosowanie w ochronie zdrowia technologii informacyjnych i komunikacyjnych poprzez rozwój programów telemedycznych (tzw. e-Zdrowie), w tym m.in. sprawozdawczości medycznej, sprawozdawczości w zakresie rozliczeń finansowych, elektronicznych kart zdrowia, e-Recept, a także usług informacyjnych, np. telekonsultacje, rejestracja przez Internet itp.

Beneficjentami działania mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- szkoły wyższe,
- jednostki naukowe, w tym jednostki organizacyjne Polskiej Akademii Nauk,
- jednostki sektora finansów publicznych w tym m.in. straż pożarna, policja,

- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- zakłady opieki zdrowotnej funkcjonujące w publicznym systemie ubezpieczeń zdrowotnych,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Program: Regionalny Program Województwa Pomorskiego

Priorytet: 6 Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Działanie: 6.2 Promocja i informacja turystyczna

Celem głównym Działania jest rozwijanie systemu informacji turystycznej i kulturalnej oraz promocja sieciowych produktów turystycznych.

Dofinansowanie można otrzymać m.in. na tworzenie i promocję nowych atrakcji turystycznych lub kulturalnych (m. in. szlaki turystyczne wyznaczone wzdłuż historycznych miejscowości), rozwoju regionalnego systemu informacji turystycznej (np. internetowej bazy noclegowej), systemu kontroli oferty turystycznej regionu; na promocję regionu w kraju i za granicą, np.: można otrzymać dofinansowanie na udział w targach promujących dany region.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- opracowanie, rozwój i promocja produktów turystycznych, kulturowych i tradycyjnych charakterystycznych dla Pomorza (m.in. szlaki turystyczne, jarmarki, wydarzenia kulturalne, specyficzne produkty spożywcze, wyroby rzemiosła). O dofinansowanie można się starać również w celu wykonania badań i analiz marketingowych,
- integracja i rozbudowa regionalnego systemu informacji turystycznej (poprzez budowę nowych oraz rozbudowę i przebudowę istniejących centrów informacji turystycznej, w tym rozwój systemów informacyjnych, uruchamianie infokiosków i innych nowoczesnych rozwiązań, rozszerzanie oferty wydawnictw informacyjnych i promocyjnych),
- finansowanie organizacji lub udziału w imprezach wystawienniczych i targowych oraz innych wydarzeniach o randze ponadregionalnej w kraju i poza jego granicami, bezpośrednio powiązanych z promocją walorów turystycznych regionu,
- organizacja kampanii reklamowych promujących walory turystyczne i kulturowe Województwa w kraju i za granicą.

Beneficjentami działania mogą być:

- samorządy- gminy, powiaty leżące na terenie Województwa Pomorskiego lub województwo oraz związki i stowarzyszenia tych samorządów,
- organizacje pozarządowe,
- Parki narodowe i parki krajobrazowe;
- Podmioty wykonujące zadania jednostki samorządu terytorialnego/związku komunalnego,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i instytucje przez nie założone,
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- inne instytucje sektora finansów publicznych (np.: centrum kultury),
- szkoły wyższe,

- jednostki naukowe (np.: PAN),
- Podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Program: Regionalny Program Województwa Pomorskiego

Priorytet: 6 Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Działanie: 6.3 Regionalne dziedzictwo kulturowe o potencjale turystycznym

Celem Działania jest renowacja obiektów zabytkowych i ich przystosowanie do celów turystycznych lub kulturalnych np. przekształcenie dworku szlacheckiego w muzeum. W ramach Działania można również otrzymać dofinansowanie na zabezpieczenie obiektów historycznych, w tym obrazów lub innych cennych przedmiotów, przed zniszczeniem lub kradzieżą. Ponadto można uzyskać wsparcie na poprawę dostępu do zabytków (m.in. oznakowanie dojazdu do zabytku, remont drogi) i wykorzystania terenów wokół obiektów zabytkowych (np. na budowę ogrodu w stylu francuskim), ale tylko jeśli inwestycje te będą częścią większego projektu wspierającego przystosowanie obiektów historycznych na cele turystyki.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- prace restauratorskie, prace konserwatorskie oraz adaptację budynków, budowli i innych obiektów o znaczeniu historycznym, nadanie im nowych funkcji użytkowych, kulturowych oraz turystycznych, w tym także zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń;
- prace restauratorskie, prace konserwatorskie oraz adaptacja zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych i nadanie im nowych funkcji użytkowych kulturowych oraz turystycznych;
- prace restauratorskie, prace konserwatorskie i zagospodarowanie zabytkowych, ogólnodostępnych założeń parkowych oraz zabytków sztuki inżynierskiej, kompleksowych założeń przemysłowych i folwarcznych wraz z nadaniem im nowych funkcji kulturowych i turystycznych;
- prace restauratorskie, prace konserwatorskie zabytkowych budynków sakralnych stanowiących atrakcję turystyczną;
- tworzenie nowych oraz przeciwdziałanie niszczeniu istniejących stanowisk i obiektów archeologicznych tworzących własną formę krajobrazowo-turystyczną (np. grodziska, kurhany, kopce) oraz budowa nowych, rozbudowa i przebudowa istniejących obiektów funkcjonalnie z nimi związanych

Beneficjentami działania mogą być:

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Organizacje pozarządowe;
- Administracja rządowa;
- Szkoły wyższe;
- Instytucje kultury;
- Jednostki naukowe;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Partnerzy społeczni i gospodarczy;
- Jednostki sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną.

Program: Regionalny Program Województwa Pomorskiego

Priorytet: 8 Lokalna infrastruktura podstawowa

Działanie: 8.1 Lokalny potencjał rozwojowy

Poddziałanie: 8.1.2 Lokalna infrastruktura wspierająca rozwój gospodarczy

Celem poddziałania jest zwiększenie atrakcyjności województwa pomorskiego pod względem inwestycyjnym i turystycznym oraz zachęcenie ludności do osiedlania się na terenie województwa.

Dofinansowanie można uzyskać na budowę, przebudowę lub rozbudowę lokalnej, dostępnej dla wszystkich infrastruktury turystycznej czy turystycznych linii kolejowych. Możesz także utworzyć i rozwinąć system promocji i informacji turystycznej. Twój projekt może również dotyczyć konserwacji i odnowienia budynków o znaczeniu historycznym z możliwością nadania im nowych funkcji (np. turystycznych) oraz odnowienie elementów przestrzeni np. parków.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- budowę, przebudowę lub rozbudowę lokalnej, dostępnej dla wszystkich infrastruktury turystycznej, w tym m.in. tras kajakowych i rowerowych, szlaków turystycznych i przyrodniczych, portów i przystani jachtowych, stanic, punktów i wież widokowych wraz z oznakowaniem i niezbędnymi elementami, miejsc biwakowania, parkingów,
- tworzenie i rozwijanie podregionalnych i lokalnych systemów promocji i informacji turystycznej,
- budowę, przebudowę i rozbudowę turystycznych linii kolejowych (jednak nie ma możliwości zakupu lub remontów taboru),
- konserwację i odnowienie budynków o znaczeniu historycznym z możliwością nadania im nowych funkcji np. turystycznych,
- uzbrojenie terenów pod inwestycje gospodarcze (z wyłączeniem mieszkań) związane z doprowadzeniem wodociągów, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, sieci teleinformatycznej, sieci ciepłowniczej, elektrycznej, gazowej wraz z drogami wewnętrznymi i w uzasadnionych przypadkach drogami dojazdowymi,
- złożone przedsięwzięcia obejmujące m.in.:
 - przebudowę, rozbudowę lub remonty publicznej infrastruktury turystycznej, społecznej, rekreacyjnej,
 - odnowienie elementów przestrzeni publicznej, w tym zakładanie parków i odnowa istniejących terenów zielonych,
 - tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości.

Beneficjentami działania mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego lub związku komunalnego,
- instytucje kultury,
- administracja rządowa,
- inne podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Program: Regionalny Program Województwa Pomorskiego

Priorytet: 9 Lokalna infrastruktura społeczna i inicjatywy obywatelskie

Działanie: 9.3 Lokalne inicjatywy obywatelskie

Celem Działania jest aktywizacja i integracja społeczności lokalnych na obszarach wiejskich. Pomoc w ramach działania jest skierowana na tereny wiejskie oraz do miast liczących do 5 tys. mieszkańców.

Dofinansowanie można otrzymać na budowę, remont, wyposażenie i adaptację budynków na cele kulturalne (np. domy kultury) oraz społeczne (np. przedszkola); na działania zmierzające do poprawy wyglądu okolicy przez zagospodarowanie przestrzeni na cele publiczne (np. place zabaw), rekreacyjne (np. ścieżki rowerowe), odnowienie pałaców, zamków, organizowanie i promowanie wydarzeń kulturalnych; na opracowanie lokalnych programów rozwoju wsi i miast.

W ramach działania można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań:

- budowę, dostosowanie oraz wyposażenie obiektów komunalnych, w których odbywają się imprezy kulturalne (np. świetlice, domy kultury),
- adaptację oraz wyposażenie budynków, placów itp. na cele społeczne (np. edukacja przedszkolna),
- adaptację oraz wyposażenie takich obiektów jak kluby i świetlice środowiskowe, które pomagających odnaleźć się mieszkańcom na rynku pracy, np. poprzez przekwalifikowania zawodowe (kursy, szkolenia), nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych (warsztaty, praktyki), zajęcia w zakresie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- zagospodarowanie terenu (urządzanie placów zabaw, boisk sportowych),
- tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej, poprawę wyglądu przestrzeni (np. zagospodarowywanie centrów wsi i osiedli), tworzenie terenów rekreacyjnych (np. zagospodarowanie parku, tworzenie ścieżek rowerowych),
- budowę lub remont zaplecza turystycznego (np. szlaki turystyczne) oraz rekreacyjnego (np. trasy rowerowe),
- zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych,
- konserwację i odnowienie zabytków użytkowanych na cele publiczne (np. zamków, pałaców, kościołów),
- organizację i promowanie wydarzeń kulturalnych związanych z zachowaniem dziedzictwa kulturowego wsi (np. zabytków, kultury ludowej, dawnych obyczajów, obrzędów, walorów środowiska naturalnego wsi).

Beneficjentami działania mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego/związku komunalnego,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym.

**MECHANIZM FINANSOWY EUROPEJSKIEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO 2009-2014
i NORWESKI MECHANIZM FINANSOWY 2009-2014**

1. Rodzaje projektów podlegających dofinansowaniu:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja i adaptacja na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem;
- budowa, rozbudowa, remonty i przebudowa instytucji kultury o znacznym potencjale wpływu na społeczno-ekonomiczny rozwój regionu;
- konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audiowizualnych, w tym filmowych;
- rozwój zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury, w tym: digitalizacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audio, audiowizualnych i filmowych oraz tworzenie wirtualnych instytucji kultury.

2. Rodzaje podmiotów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie:

- państwowe i samorządowe instytucje kultury
- publiczne szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne (w zakresie zadań z obszaru konserwacji i renowacji historycznych obiektów, zespołów zabytkowych i zabytków ruchomych oraz rozwoju zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury);
- publiczne uczelnie wyższe (w zakresie zadań z obszarów: konserwacji i renowacji historycznych obiektów, zespołów zabytkowych i zabytków ruchomych oraz rozwoju zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury);
- archiwa państwowe;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- organizacje pozarządowe ze sfery kultury.

10. Realizacja i finansowanie przez miasto i gmina zadań z zakresu ochrony zabytków

Cele określone w *Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Prabuty na lata 2015-2018* będą osiągnane poprzez:

- wspólne działania władz Gminy z Ministerstwem Kultury, Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, wojewódzkim konserwatorem zabytków, władzami kościelnymi oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego na zasadach porozumień, umów, wspólnych podmiotów,
- inicjatywy własne władz Gminy Prabuty,
- stosowanie instrumentów finansowych /dotacje, prowadzenie instytucji, nagrody, zachęty itp./,
- funkcje programowe /programy lokalne i projekty, kontrakty, itp./,
- inne działania stymulujące.

11. Wnioski

Zastosowanie zgodnego z polityką horyzontalną Unii Europejskiej programu ochrony zabytków dla Miasta i Gminy Prabuty przyniesie korzyści w postaci:

- możliwości opracowania i przeprowadzenia programu rewitalizacji;
- renowacji zabytkowej tkanki technicznej;
- poprawy warunków mieszkaniowych i jakości życia;
- wzrostu świadomości lokalnej i identyfikacji z miejscem zamieszkania;
- zwiększenia środków finansowych na inwestycje;
- zwiększenia miejsc pracy - zmniejszenie bezrobocia;
- wzrostu wykształcenia;
- rozwoju i wzrostu ożywienia kulturalnego;
- wypracowania markowego produktu turystycznego;
- rozbudowy publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury;
- zabezpieczenia ruchomych i nieruchomych dóbr kultury przed zniszczeniem;
- polepszenia środowiska kulturalnego i przyrodniczego;
- realizowania polityki równych szans;
- stabilności miejsc pracy w kulturze i przemyśle kultury;
- tworzenia i rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

12. Załączniki

Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminnej Ewidencji Zabytków

Lp.	Miejscowość	Nr w miejscowości	Nr na obszarze	funkcja	kultura / chronologia
obszar AZP 23-48					
1.	Orkusz	1	6	ślad osadnictwa	XVII-XVIII w.
obszar AZP 24-48					
2.	Szramowo	1	5	osada (?)	XIV-XV w.
3.	Szramowo	2	6	osada (?)	XIV-XV w.
4.	Szramowo	3	7	ślad osadnictwa, osada	X-XII w., XIV-XV w.
5.	Szramowo	4	8	kurhan (?)	chronologia nieokreślona
6.	Szramowo	1	9	osada	kult. wschodniopomorska, wczesna ep. żelaza
7.	Laskowice	1	10	osada	kultura wschodniopomorska, Hallstatt C-Hallstatt D
8.	Laskowice	2	11	osada	kultura wschodniopomorska, wczesna epoka żelaza
9.	Laskowice	3	12	osada	XV-XVI w.
10.	Laskowice	4	13	osada	kultura wschodniopomorska, wczesna epoka żelaza
obszar AZP 22-49					
11.	Rodowo Rumunki	3	17	ślady osadnicze	kult. wschodniopomorska, okres lateński
obszar AZP 23-49					
12.	Gonty	8	1	ślady osadnicze	XIV-XV w.
13.	Sypanica	1	2	żreb	XIV-XV w.
14.	Gdakowo	1	3	ślady osadnicze, ślad osadnictwa	XIV-XV w., kult. wschodniopomorska, okres lateński
15.	Antonin	1	5	osada (?)	kult. wschodniopomorska, okres lateński
16.	Antonin	2	6	ślad osadnictwa	kult. wschodniopomorska, okres lateński
17.	Górowychy	1	7	osada	kultura pomorska, XI-XII w.
18.	Górowychy Małe	1	8	ślady osadnicze	XIV-XV w.
19.	Górowychy Małe	2	9	ślady osadnicze	XIV-XV w.
20.	Antonin	3	10	osada (?)	kult. wschodniopomorska, okres lateński
21.	Antonin	4	11	ślad osadnictwa	kult. wschodniopomorska, okres lateński
22.	Antonin	5	12	ślady osadnicze	kult. wschodniopomorska, okres lateński
23.	Antonin	6	13	osada	kult. wschodniopomorska, okres lateński
24.	Górowychy	2	14	ślad osadnictwa, ślady osadnicze	kult. wschodniopomorska, okres lateński, XIV-XV w.
25.	Górowychy	3	15	osada, ślad osadnictwa	XIV-XV w., kultura pruska, XII-XIII w.
26.	Górowychy Małe	3	16	ślady osadnicze	XIV-XV w.
27.	Górowychy	4	17	osada	kult. wschodniopomorska, okres lateński
28.	Antonin	7	18	osada (?)	kult. wschodniopomorska, okres lateński
29.	Antonin	8	19	ślady osadnictwa, ślady osadnictwa	kult. wschodniopomorska, okres lateński, XIV-XV w.
30.	Antonin	9	20	ślad osadnictwa	kultura pruska, XI-XII w.
31.	Antonin	10	21	osada, ślady osadnicze	kultura wschodniopomorska, okres lateński, kultura pruska, XI-XII w.
32.	Rodowo	1	22	osada (?), ślady osadnicze	kult. wschodniopomorska, okres lateński, kultura pruska, XIV-XV w.
33.	Rodowo	2	23	osada	XIV-XV w.
34.	Rodowo Małe	1	24	osada	kult. wschodniopomorska, okres lateński

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

35.	Rodowo Małe	2	25	ślady osadnicze	kult. wschodniopomorska, okres lateński
36.	Rodowo	4	26	osada	kult. wschodniopomorska, okres lateński
37.	Rodowo Małe	5	27	żreb (?)	XIV-XV w.
obszar AZP 24-49					
38.	Obrzynowo	1	1	ślad osadnictwa	chronologia nieokreślona, mezolit-neolit
39.	Gonty	1	3	ślad osadnictwa	chronologia nieokreślona, halsz.-rzym.
40.	Gonty	2	4	znalezisko luźne	kult. ceramiki sznurowej, późny neolit
41.	Gonty	3	5	?, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	chronologia nieokreślona, mezolit-neolit, późne średniowiecze, nowożytność
42.	Raniewo	1	6	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
43.	Prabuty	1	7	ślad osadnictwa	kult. pomorsko-łużycka, wczesna ep. żelaza
44.	Julianowo	1	8	ślad osadnictwa	mezolit, neolit
45.	Halinowo	1	2	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
46.	Prabuty	2	9	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
47.	Gonty	4	10	ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	chron. nieokreślona, halsz.-rzym., późne średniowiecze
48.	Gonty	5	11	osada (?), osada (?)	kultura pomorsko-łużycka, wczesna epoka żelaza, późne średniowiecze
49.	Gonty	6	12	osada, osada, osada, osada	wczesny brąz; kult. łużycka (?), kult. pomorska (?), kult. kłoszowa (?), Ha-La; wcz. średniowiecze; późne średniowiecze
50.	Obrzynowo	2	13	ślad osadnictwa	mezolit, neolit
51.	Obrzynowo	3	14	cmentarzysko (?)	kultura pomorsko-łużycka, wczesna epoka żelaza
52.	Obrzynowo	4	15	śl.ad osadnictwa	późne średniowiecze - nowożytność
53.	Prabuty	3	16	zamek biskupów pomezzańskich	XIV-XVIII w.
54.	Prabuty	7	17	miasto	XIX-XX w.
obszar AZP 25-49					
55.	Stary Kamień	2	1	ślad osadnictwa	XVI-XVII w.
56.	Grażymowo	1	2	ślad osadnictwa, osada otwarta	XI-XII w., XV-XVI w.
57.	Grażymowo	2	3	osada jednodworcza	XVII w.
58.	Grażymowo	3	4	ślad osadnictwa, znalezisko luźne	XVI w., XIV/XV w.
59.	Kołodzieje	5	5	osada	wczesne średniowiecze
60.	Pólko	1	9	znalezisko luźne	XIII/XIV w.
61.	Stary Kamień	1	10	osada jednodworcza	XVII w.
62.	Stary Kamień	3	11	osada otwarta, ślad osadnictwa	XVI-XVII w., XVIII-XIX w.
63.	Prabuty	3	12	osada otwarta, ślad osadnictwa	kultura pomorska, okr. halszt. D - wcz. okr. lateński, XVI-XVII w.
64.	Prabuty	4	13	ślad osadnictwa, znalezisko luźne	kultura pomorska, okr. halszt. - wcz. okr. lateński, XVI-XVII w.
65.	Kołodzieje	6	14	ślad osadnictwa	XVII w.
66.	Kołodzieje	2	15	ślad osadnictwa	XVII/XVIII w.
67.	Kołodzieje	3	16	znalezisko luźne	XVII/XVIII w.
68.	Kołodzieje	4	17	osada otwarta, ślad osadnictwa	XII-XIII w., XVII w.
69.	Gilwa	1	18	znalezisko luźne, ślad osadnictwa	kultura pomorska (?), wczesna epoka żelaza; XV-XVI w.
70.	Pilichowo	1	19	ślad osadnictwa	XVII-XVIII w.
71.	Pilichowo	2	20	ślad osadnictwa	XVII w.
72.	Kołodzieje	1	21	grodzisko wyżynne	kultura pruska, wczesne średniowiecze
73.	Kołodzieje	12	22	ślad osadnictwa	pradzieje
74.	Kołodzieje	13	23	ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, śl. osadnictwa	pradzieje, Ha-La, późne średniowiecze

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

75.	Kołodzieje	7	24	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
76.	Kołodzieje	8	25	śląd osadnictwa, osada	kultura halsztacka, wczesne średniowiecze
77.	Kołodzieje	9	26	śląd osadnictwa, osada	kultura halsztacka, wczesne średniowiecze
78.	Kołodzieje	14	27	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	kultura amfor kulistych (?), kultura halsztacka, późne średniowiecze
79.	Kołodzieje	15	28	śląd osadnictwa, punkt osadniczy, osada	schyłkowy neolit, kultura halsztacka, późne średniowiecze
80.	Kołodzieje	10	29	śląd osadnictwa, punkt osadniczy, osada	okres wpływów rzymskich (?), wczesne średniowiecze, nowożytność
81.	Kołodzieje	16	30	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	kultura kamfor kulistych (?), kultura halsztacka, późne średniowiecze
82.	Stary Kamień	4	31	osada, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	kultura halsztacka, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze
83.	Kołodzieje	11	32	śląd osadnictwa	czasy nowożytne
84.	Grażymowo	4	33	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków Miasto Prabuty

Lp.	Miejscowość	Adres / ulica	Funkcja	datowanie	Rejestr zabytków
1.	Prabuty	Długa, Kraszewskiego, Kwidzińska, Legionów, Wałowa	mur obronny	1 poł. XIV., czasy nowożytne, XIX w.	
2.	Prabuty	Akacyjowa 2	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
3.	Prabuty	Akacyjowa 5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
4.	Prabuty	Akacyjowa 11	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
5.	Prabuty	Barczewskiego	kościół filialny p.w. Św. Wojciecha	pocz. XIV w.	A-30 z 31.03.1953 r.
6.	Prabuty	Barczewskiego 1	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
7.	Prabuty	Barczewskiego 3	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
8.	Prabuty	Barczewskiego 5	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
9.	Prabuty	Barczewskiego 7	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
10.	Prabuty	Barczewskiego 9	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
11.	Prabuty	Barczewskiego 13	budynek mieszkalny	ok. 1870 r. (remont 2013 r.)	
12.	Prabuty	Barczewskiego 13	gospodarczy	ok. 1910 r.	
13.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
14.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 8	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
15.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 10	budynek mieszkalny	1936 r.	
16.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 14	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
17.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 16-18	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
18.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 20	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
19.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 22	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
20.	Prabuty	Bohaterów Westerplatte 24	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
21.	Prabuty	Brzozowa 3	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
22.	Prabuty	Brzozowa 5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
23.	Prabuty	Brzozowa 7	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
24.	Prabuty	Brzozowa 13	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
25.	Prabuty	Brzozowa 13	budynek gospodarczy	ok. 1930 r.	
26.	Prabuty	Brzozowa 15	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
27.	Prabuty	Brzozowa 15	budynek gospodarczy	ok. 1930 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

28.	Prabuty	Brzozowa 20	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
29.	Prabuty	Chodkiewicza 10-12	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
30.	Prabuty	Chodkiewicza 14-16	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
31.	Prabuty	Chodkiewicza 14-16	budynek gospodarczy	ok. 1930 r.	
32.	Prabuty	Chodkiewicza 15-17	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
33.	Prabuty	Chodkiewicza 19-21	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
34.	Prabuty	Chodkiewicza 23-25	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
35.	Prabuty	Chodkiewicza 26-28	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
36.	Prabuty	Chodkiewicza 27-29	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
37.	Prabuty	Chodkiewicza 34	mieszkalno-gospodarczy	ok. 1900 r.	
38.	Prabuty	Chodkiewicza	zadrzewienie przydrożne - wierzbą	ok. 1930 r.	
39.	Prabuty	Chopina 1	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
40.	Prabuty	Chopina 1-3	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
41.	Prabuty	Chopina 2-4	budynek gospodarczy	ok. 1930 r.	
42.	Prabuty	Chopina 8	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
43.	Prabuty	Chopina 10	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
44.	Prabuty	Chopina 11	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
45.	Prabuty	Chopina 12	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
46.	Prabuty	Chopina 13	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
47.	Prabuty	Chopina 14	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
48.	Prabuty	Chopina 16	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
49.	Prabuty	Chopina 18	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
50.	Prabuty	Chopina 20	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
51.	Prabuty	Chopina 22	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
52.	Prabuty	Chopina 24	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
53.	Prabuty	Chopina 26	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
54.	Prabuty	Daszyńskiego	cmentarz	ok. 1840 r.	
55.	Prabuty	Daszyńskiego	zespół budynków cukrowni	ok. 1890/1925	
56.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - budynek dworca	po 1920 r.	
57.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - budynek techniczny	po 1920 r.	
58.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - budynek gospodarczy	po 1920 r.	
59.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - lokomotywnia	k. XIX w.	
60.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - nowa wieża wodna	po 1920 r.	
61.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - spichlerz	ok. 1925 r.	
62.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - stara wieża wodna	k. XIX w.	
63.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - kładka dla pieszych	po 1920 r.	
64.	Prabuty	Daszyńskiego	dworzec - wiadukt na drodze do Susza	ok. 1920 r.	
65.	Prabuty	Daszyńskiego 22-24	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
66.	Prabuty	Daszyńskiego 29	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
67.	Prabuty	Daszyńskiego 31	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
68.	Prabuty	Dąbrowskiego 8	budynek mieszkalno-gospodarczy	ok. 1860 r.	
69.	Prabuty	Dąbrowskiego 8	piwnica przydomowa	ok. 1880 r.	
70.	Prabuty	Długa/Zamkowa	kościół ewangelicko-augsburski tzw. Polski	XIV/XV w.	A-85 z 19.12.1957 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

71.	Prabuty	Długa	miejski mur obronny	k. XIV w.	
72.	Prabuty	Długa	zadrzewienie uliczne	ok. 1920 r.	
73.	Prabuty	Długa 1	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
74.	Prabuty	Długa 1	gospodarczy	ok. 1890 r.	
75.	Prabuty	Długa 2	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
76.	Prabuty	Długa 4	plebania	ok. 1890 r.	
77.	Prabuty	Długa 5	budynek mieszkalny	XIV w., ok. 1880/1920	
78.	Prabuty	Długa 7	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
79.	Prabuty	Długa 11	budynek mieszkalny	poł. XIX w., ok. 1920 r.	
80.	Prabuty	Długa 13	budynek mieszkalny	poł. XIX w., ok. 1920 r.	
81.	Prabuty	Długa 15	budynek mieszkalny	poł. XIX w., ok. 1920 r.	
82.	Prabuty	Długa 17	budynek mieszkalny	poł. XIX w., ok. 1920 r.	
83.	Prabuty	Górna 2-4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
84.	Prabuty	Górna 3-5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
85.	Prabuty	Górna 9-11	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
86.	Prabuty	Górna 10-12	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
87.	Prabuty	Górna 14-16	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
88.	Prabuty	Górna 29-31	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
89.	Prabuty	Górna 33-35	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
90.	Prabuty	Górna 37-39	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
91.	Prabuty	Górna 42-43	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
92.	Prabuty	Grunwaldzka 3	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
93.	Prabuty	Grunwaldzka 4	szkoła parafialna	ok. 1890 r.	
94.	Prabuty	Grunwaldzka 5	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
95.	Prabuty	Grunwaldzka 6	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
96.	Prabuty	Grunwaldzka 7	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
97.	Prabuty	Grunwaldzka 8	szkoła	ok. 1910 r.	
98.	Prabuty	Grunwaldzka 9	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
99.	Prabuty	Grunwaldzka 11	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
100.	Prabuty	Grunwaldzka 19	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
101.	Prabuty	Jagielly 1	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
102.	Prabuty	Jagielly 6	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
103.	Prabuty	Jagielly 11	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
104.	Prabuty	Jagielly 11	budynek gospodarczy	ok. 1905 r.	
105.	Prabuty	Jagielly 14	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
106.	Prabuty	Jagielly 16	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
107.	Prabuty	Jagielly 28	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
108.	Prabuty	Jagielly 32	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
109.	Prabuty	Jagielly 32	budynek gospodarczy	ok. 1925 r.	
110.	Prabuty	Jagotty 4	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
111.	Prabuty	Kasztanowa 2	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
112.	Prabuty	Kasztanowa 3	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
113.	Prabuty	Kasztanowa 5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
114.	Prabuty	Kasztanowa 7	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
115.	Prabuty	Kasztanowa 8-10	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
116.	Prabuty	Kasztanowa 20-22	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

117.	Prabuty	Kasztanowa 21-23	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
118.	Prabuty	Kasztanowa 24-26	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
119.	Prabuty	Kisielicka	cmentarz	ok. 1900 r.	
120.	Prabuty	Kopernika 3	budynek mieszkalny	poł. XIX w.	
121.	Prabuty	Kopernika 7	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
122.	Prabuty	pl. Kościuszki 4	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.	
123.	Prabuty	Krańcowa	założenie parkowe	ok. 1920 r.	
124.	Prabuty	Krańcowa 2-4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
125.	Prabuty	Krańcowa 6-8	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
126.	Prabuty	Krańcowa 13a-15a	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
127.	Prabuty	Krańcowa 14-16	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
128.	Prabuty	Krańcowa 17-19	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
129.	Prabuty	Krańcowa 25-27	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
130.	Prabuty	Kraszewskiego 13	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
131.	Prabuty	Kraszewskiego 20	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
132.	Prabuty	Kraszewskiego 22	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
133.	Prabuty	Kraszewskiego 24	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
134.	Prabuty	Krótką 1	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
135.	Prabuty	Krótką 3	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
136.	Prabuty	Kuracyjna	cmentarz	ok. 1900 r.	
137.	Prabuty	Kuracyjna 7	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
138.	Prabuty	Kuracyjna 21	sanatorium - budynek mieszkalny personelu lekarskiego	ok. 1920-1925	
139.	Prabuty	Kuracyjna 23	sanatorium - budynek mieszkalny personelu lekarskiego	ok. 1920-1925	
140.	Prabuty	Kuracyjna 25	sanatorium - willa ordynatora	ok. 1920-1925	
141.	Prabuty	Kuracyjna 27	sanatorium - budynek mieszkalny personelu lekarskiego	ok. 1920-1925	
142.	Prabuty	Kwidzyńska	brama miejska	1 poł. XIV w.	
143.	Prabuty	Kwidzyńska	mur obronny (1)	1 poł. XIV w., czasy nowożytne, XIX w.	A-86 z 19.12.1957 r.
144.	Prabuty	Kwidzyńska	studnia miejska	ok. 1905 r.	
145.	Prabuty	Kwidzyńska	warsztatowy AGROBIS	pocz. XX w.	
146.	Prabuty	Kwidzyńska	budynek warsztatowy Agrobis	pocz. XX w.	
147.	Prabuty	Kwidzyńska 2	siedziba Urzędu Miasta i Gminy Prabuty	1 ćw. XX w.	
148.	Prabuty	Kwidzyńska 6	budynek mieszkalny (d. hotel)	k. XIX w.	
149.	Prabuty	Kwidzyńska 7	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
150.	Prabuty	Kwidzyńska 8	budynek mieszkalny	XIX/XX w.	
151.	Prabuty	Kwidzyńska 9	budynek mieszkalny	około 1880/1905	
152.	Prabuty	Kwidzyńska 22	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
153.	Prabuty	Kwidzyńska 22	ogrodzenie wraz z bramą	ok. 1905 r.	
154.	Prabuty	Kwidzyńska wodociągi	budynek stacji pomp miejskich	ok. 1905 r.	
155.	Prabuty	Kwidzyńska gazownia	zespół budynków gazowni miejskiej	ok. 1905 r.	
156.	Prabuty	Kwidzyńska róg Grunwaldzkiej	skwer z zadrzewieniem dawny park przydomowy	pocz. XX w.	
157.	Prabuty	Kwidzyńska - skwer	daglezie - dwie sztuki	ok. 100 lat	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

158.	Prabuty	Kwidzińska - skwer	kasztanowiec	ok. 100 lat	
159.	Prabuty	Legionów 1	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
160.	Prabuty	Legionów 2 magazyn	budynek magazynowy	ok. 1890 r.	
161.	Prabuty	Legionów 7	budynek mieszkalny	1 poł. XIV/poł. XIX w.	
162.	Prabuty	Legionów b. nr	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	
163.	Prabuty	Łąkowa 31	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
164.	Prabuty	Łucka 1	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
165.	Prabuty	Łucka 2	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
166.	Prabuty	Łucka 3	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
167.	Prabuty	Łucka 4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
168.	Prabuty	Łucka 5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
169.	Prabuty	Łucka 6	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
170.	Prabuty	Łucka 7	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
171.	Prabuty	Łucka 8	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
172.	Prabuty	Łucka 9	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
173.	Prabuty	Łucka 10	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
174.	Prabuty	Łucka 11	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
175.	Prabuty	Łucka 13	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
176.	Prabuty	Łucka 14	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
177.	Prabuty	Łucka 16	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
178.	Prabuty	Malborska	wiadukt kolejowy K2	ok. 1910 r.	
179.	Prabuty	Malborska 2	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
180.	Prabuty	Malborska 4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
181.	Prabuty	Malborska 8/1	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
182.	Prabuty	Malborska 8/2	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
183.	Prabuty	Malborska 9	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
184.	Prabuty	Malborska 11	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
185.	Prabuty	Malborska 12	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
186.	Prabuty	Malborska-Zielna	cmentarz	ok. 1890 r.	
187.	Prabuty	Mickiewicza 2	budynek mieszkalny	pocz. XIX w.	
188.	Prabuty	Mickiewicza 5	budynek mieszkalny	3 ćw. XIX w.	
189.	Prabuty	Miła, Mazurska	ruiny zamku biskupów pomezzańskich	pocz. XIV w.	A-87 z 19.12.1957 r.
190.	Prabuty	Miła 2	budynek mieszkalny	1 poł. XIX w.	A-88 z 19.12.1957 r.
191.	Prabuty	Miła 2	budynek gospodarczy	ok. 1900 r.	
192.	Prabuty	Miła 5	budynek mieszkalny	kon. XVIII w./1 poł. XIX w.	
193.	Prabuty	Miła 8	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
194.	Prabuty	Niepodległości 2	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
195.	Prabuty	Niepodległości 4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
196.	Prabuty	Niepodległości 5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
197.	Prabuty	Niepodległości 6	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
198.	Prabuty	Niepodległości 8	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
199.	Prabuty	Niepodległości 9	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
200.	Prabuty	Niepodległości 10	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
201.	Prabuty	Niepodległości 12	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
202.	Prabuty	Oгородowa	kaplica protestancka	ok. 1900 r.	
203.	Prabuty	Oгородowa 2	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

204.	Prabuty	Ogrodowa 2	ogrodzenie posesji	ok. 1910 r.	
205.	Prabuty	Ogrodowa 3	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
206.	Prabuty	Ogrodowa 3	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
207.	Prabuty	Ogrodowa 4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
208.	Prabuty	Ogrodowa 5	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
209.	Prabuty	Ogrodowa 6	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
210.	Prabuty	Ogrodowa 6a	budynek mieszkalny (oficyna)	ok. 1910/1930	
211.	Prabuty	Ogrodowa 7	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
212.	Prabuty	Ogrodowa 8	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
213.	Prabuty	Ogrodowa 9	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
214.	Prabuty	Ogrodowa 10	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
215.	Prabuty	Ogrodowa 12	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
216.	Prabuty	Okreńska 1	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
217.	Prabuty	Okreńska 2	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
218.	Prabuty	Orzeszkowej 4	budynek mieszkalny	ok. 1870/1910	
219.	Prabuty	Orzeszkowej 6	budynek mieszkalny	ok. 1870/1910	
220.	Prabuty	Orzeszkowej 8	budynek mieszkalny	ok. 1870/1910	
221.	Prabuty	Parkowa	park miejski	ok. 1920 r.	
222.	Prabuty	Parkowa	park miejski - mauzoleum	ok. 1920 r.	
223.	Prabuty	Parkowa	mała architektura w parku	ok. 1920 r.	
224.	Prabuty	Parkowa	wiadukt kolejowy K 1	ok. 1910 r.	
225.	Prabuty	Parkowa	wiadukt kolejowy W	ok. 1870 r.	
226.	Prabuty	Parkowa	kanal młyński	pocz. XIV w.	
227.	Prabuty	Parkowa 1	budynek mieszkalny i techniczny	ok. 1910/1920	
228.	Prabuty	Parkowa 2	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
229.	Prabuty	Parkowa 14	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
230.	Prabuty	Parkowa b. nr	budynek warsztatowy	ok. 1910 r.	
231.	Prabuty	Parkowa 15	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
232.	Prabuty	Podgórna 12	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
233.	Prabuty	Podgórna 13	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
234.	Prabuty	Podgórna 15	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
235.	Prabuty	Podgórna 16	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
236.	Prabuty	Podgórna 18	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
237.	Prabuty	Podgórna 20	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
238.	Prabuty	Podgórna 21	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
239.	Prabuty	Podgórna 23	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
240.	Prabuty	Polna 1	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
241.	Prabuty	Polna 2	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
242.	Prabuty	Polna 1	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
243.	Prabuty	Polna 2	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	A-1261 z 25.01.1989 r.
244.	Prabuty	Polna 3	budynek mieszkalny	ok. 1890/1920	
245.	Prabuty	Polna 6	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
246.	Prabuty	Polna 8	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
247.	Prabuty	Polna 16	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
248.	Prabuty	Polna 20	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
249.	Prabuty	Polna 24	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

250.	Prabuty	Pusta 4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
251.	Prabuty	Pusta 4	transformator	ok. 1930 r.	
252.	Prabuty	Pusta 6	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
253.	Prabuty	Pusta 7	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
254.	Prabuty	Pusta 8	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
255.	Prabuty	Pusta 9	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
256.	Prabuty	Pusta 16	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
257.	Prabuty	Reja 1	budynek magazynowy	ok. 1910 r.	
258.	Prabuty	Reymonta	remiza straży - d. budynek mieszkalny	około 1880/ ok. 1970	
259.	Prabuty	Reymonta 3	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
260.	Prabuty	Reymonta 5	budynek mieszkalny	około 1880/ ok. 1970	
261.	Prabuty	Reymonta 7	budynek mieszkalny	około 1880/ ok. 1970	
262.	Prabuty	Rolnicza 1	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
263.	Prabuty	Rolnicza 5	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
264.	Prabuty	Rolnicza 6	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
265.	Prabuty	Rolnicza 7	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
266.	Prabuty	Rolnicza 9	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
267.	Prabuty	Rolnicza 10	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
268.	Prabuty	Rolnicza 12	budynek mieszkalny	ok. 1880/1910	
269.	Prabuty	Rolnicza 17	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
270.	Prabuty	Rolnicza 17	budynek gospodarczy (1)	ok. 1890 r.	
271.	Prabuty	Rolnicza 17	budynek gospodarczy (2)	ok. 1890 r.	
272.	Prabuty	Rolnicza 19	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
273.	Prabuty	Rolnicza 19	budynek gospodarczy	ok. 1900 r.	
274.	Prabuty	Rynek	fontanna	ok. 1900 r.	
275.	Prabuty	Rynek bez nr	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
276.	Prabuty	Rypińska	park	ok. 1900 r.	
277.	Prabuty	Rypińska 1	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
278.	Prabuty	Rypińska 6	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
279.	Prabuty	Rypińska 39	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
280.	Prabuty	Rypińska 40	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
281.	Prabuty	Rypińska 48	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
282.	Prabuty	Rypińska 52	obora	ok. 1920 r.	
283.	Prabuty	Rypińska 52	stodoła	ok. 1920 r.	
284.	Prabuty	Rypińska 61	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
285.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - budynek administracji		
286.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - gospodarczy 1		
287.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - gospodarczy 2	ok. 1900 r.	
288.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - b. administracji budynek kuchni	ok. 1920-1925	
289.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - pawilon nr 1	ok. 1920-1925	
290.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - pawilon nr 2	ok. 1920-1925	
291.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - pawilon nr 3	ok. 1920-1925	
292.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - pawilon nr 4	ok. 1920-1925	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

293.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - pawilon nr 5	ok. 1920-1925	
294.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - pawilon nr 6	ok. 1920-1925	
295.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - tlenownia	ok. 1920-1925	
296.	Prabuty	Sanatoryjna	sanatorium - kaplica	ok. 1920-1925	
297.	Prabuty	Sanatoryjna 3	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
298.	Prabuty	Sanatoryjna 3-7	sanatorium - gospodarczy	ok. 1925-1930	
299.	Prabuty	Sanatoryjna 7	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
300.	Prabuty	Sanatoryjna 10	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
301.	Prabuty	Sanatoryjna 10-12	sanatorium - gospodarczy	ok. 1925-1930	
302.	Prabuty	Sanatoryjna 12	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
303.	Prabuty	Sanatoryjna 13	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
304.	Prabuty	Sanatoryjna 13 -17	sanatorium - gospodarczy	ok. 1925-1930	
305.	Prabuty	Sanatoryjna 14	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
306.	Prabuty	Sanatoryjna 16	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
307.	Prabuty	Sanatoryjna 16-18	sanatorium - gospodarczy	ok. 1925-1930	
308.	Prabuty	Sanatoryjna 18	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
309.	Prabuty	Sanatoryjna 19	sanatorium - budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego	ok. 1925-1930	
310.	Prabuty	Szkolna 2	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
311.	Prabuty	Wałowa bez nr "a"	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
312.	Prabuty	Wałowa bez nr "b"	budynek gospodarczy	XIV w./ok. 1890 r.	
313.	Prabuty	Wałowa bez nr "c"	budynek gospodarczy	ok. 1890 r.	
314.	Prabuty	Warmińska 8	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
315.	Prabuty	Warszawska	kościół parafialny p.w. św. Andrzeja	ok. 1870 r.	A-1416 z 17.09.1993 r.
316.	Prabuty	Warszawska	cmentarz przykościelny	ok. 1870 r.	
317.	Prabuty	Warszawska	mur cmentarny	ok. 1870 r.	
318.	Prabuty	Warszawska 1	budynek poczty	ok. 1900 r.	
319.	Prabuty	Warszawska 1	budynek techniczny poczty	ok. 1905 r.	
320.	Prabuty	Warszawska 1	ogrodzenie budynku poczty	ok. 1905 r.	
321.	Prabuty	Warszawska 4	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
322.	Prabuty	Warszawska 6	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
323.	Prabuty	Warszawska 8	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
324.	Prabuty	Warszawska 10	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
325.	Prabuty	Warszawska 11	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
326.	Prabuty	Warszawska 11	zadrzewienie przydomowe - lipa		
327.	Prabuty	Warszawska 12	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
328.	Prabuty	Warszawska 13	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

329.	Prabuty	Warszawska 19	plebania	ok. 1905 r.	
330.	Prabuty	Warszawska 21	zadrzewienie przydomowe - dąb	ok. 100 lat	
331.	Prabuty	Warszawska 23	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
332.	Prabuty	Warszawska 25	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
333.	Prabuty	Warszawska	skwer ze starym drzewostanem	ok. 1905 r.	
334.	Prabuty	Warszawska	skwer ze starym drzewostanem	ok. 1905 r.	
335.	Prabuty	Wąska 1	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
336.	Prabuty	Wąska 2	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
337.	Prabuty	Wojska Polskiego	młyn	ok. 1910 r.	
338.	Prabuty	Wojska Polskiego	budynek koszarowy - dawna wartownia	ok. 1900 r.	
339.	Prabuty	Wojska Polskiego	zespół zieleni	ok. 1905 r.	
340.	Prabuty	Wojska Polskiego 2	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
341.	Prabuty	Wojska Polskiego 2	budynek gospodarczy	ok. 1920 r.	
342.	Prabuty	Wojska Polskiego 9	budynek koszarowy	ok. 1900 r.	
343.	Prabuty	Wojska Polskiego 9	budynek koszarowy - techniczny	ok. 1900 r.	
344.	Prabuty	Wojska Polskiego 11	budynek koszarowy	ok. 1900 r.	
345.	Prabuty	Wojska Polskiego 12	budynek koszarowy	ok. 1900 r.	
346.	Prabuty	Wojska Polskiego 13	budynek koszarowy	ok. 1900 r.	
347.	Prabuty	Wojska Polskiego 14	budynek koszarowy	ok. 1900 r.	
348.	Prabuty	Wojska Polskiego 15	budynek koszarowy	ok. 1925 r.	
349.	Prabuty	Wojska Polskiego 16	budynek koszarowy	ok. 1925 r.	
350.	Prabuty	Wojska Polskiego 17	budynek koszarowy	ok. 1925 r.	
351.	Prabuty	Wojska Polskiego 18	budynek koszarowy	ok. 1925 r.	
352.	Prabuty	Wojska Polskiego 19	budynek koszarowy	ok. 1925 r.	
353.	Prabuty	Wojska Polskiego 20	budynek koszarowy	ok. 1920 r.	
354.	Prabuty	Wojska Polskiego 22	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
355.	Prabuty	Plac Wolności 1	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
356.	Prabuty	Plac Wolności 1	brama	ok. 1880 r.	
357.	Prabuty	Plac Wolności 2	budynek mieszkalny	1899 r.	
358.	Prabuty	Plac Wolności 2	budynek gospodarczy	po 1900 r.	
359.	Prabuty	Wołyńska 2	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
360.	Prabuty	Wołyńska 3	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
361.	Prabuty	Wołyńska 4	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
362.	Prabuty	Wołyńska 5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
363.	Prabuty	Zamkowa 7	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
364.	Prabuty	Zamkowa 9	budynek mieszkalny	ok. 1910/1970	
365.	Prabuty	Zamkowa 10	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
366.	Prabuty	Zamkowa 13	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
367.	Prabuty	Zamkowa 17	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
368.	Prabuty	Zamkowa 19	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
369.	Prabuty	Zamkowa 21	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
370.	Prabuty	Zielna	cmentarz	2 poł. XIX w.	
371.	Prabuty	Zielna 15/17	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
372.	Prabuty	Zielna 17/19	brama wjazdowa	ok. 1925 r.	
373.	Prabuty	Zielna 19/21	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
374.	Prabuty	Zielna 23-25	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

375.	Prabuty	Żeromskiego 2	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
376.	Prabuty	Żeromskiego 5	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
377.	Prabuty	Żeromskiego 6	budynek mieszkalny	ok. 1870 r.	
378.	Prabuty	Żeromskiego 7	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
379.	Prabuty	Żeromskiego 7	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
380.	Prabuty	Żeromskiego 8	budynek mieszkalny	k. XIX/1902	
381.	Prabuty	Żeromskiego 9	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
382.	Prabuty	Żeromskiego 16	budynek mieszkalny	ok. 1880/1902	
383.	Prabuty	Żeromskiego 18	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
384.	Prabuty	Żeromskiego 28	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
385.	Prabuty	Żeromskiego 34	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.	
386.	Prabuty	Żeromskiego 37	budynek mieszkalny	ok. 1890/1920	
387.	Prabuty	Wałowa	kanały wodociągów miejskich	l. 1726-1730	A-458 z dnia 12.11.1967 r.
388.	Prabuty	Wiadukt	wiadukt kolejowy K3	ok. 1910 r.	
389.	Prabuty	Wiadukt	wiadukt kolejowy K4	ok. 1910 r.	
390.	Prabuty	Jakubowo	przepust wodny w Jakubowie	ok. 1910 r.	
391.	Prabuty	przedmieście północne	przepust wodny 1	ok. 1910 r.	
392.	Prabuty	na linii do Kwidzyna	przepust wodny 2	ok. 1910 r.	
393.	Prabuty	na linii do Kwidzyna	wiadukt K6	ok. 1910 r.	
394.	Prabuty	na linii do Kwidzyna	wiadukt kolejowy	ok. 1910 r.	
395.	Prabuty	na linii do Kwidzyna	wiadukty i mosty	ok. 1915 r.	
396.	Prabuty	na linii kolejowej Prabuty Jakubowo	wiadukty i mosty	ok. 1915 r.	

Wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków Gmina Prabuty

Lp.	Miejscowość	Nr adresowy	Funkcja	Datowanie	Rejestr zabytków
1.	Antonin	1 / 2	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
2.	Antonin		park podworski	pocz. XX w.	
3.	Gdakowo		kościół filialny p.w. św Anny	1754 r.	A-26 z 22.08.1950 r.
4.	Gdakowo		cmentarz przykościelny	poł. XVIII w.	
5.	Gdakowo	23	zlewnia mleka	ok. 1910 r.	
6.	Gdakowo	25	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
7.	Gdakowo	b. nr	d. tuczarnia trzody	ok. 1920 r.	
8.	Gdakowo	64	budynek mieszkalny PKP 1	ok. 1910 r.	
9.	Gdakowo	b. nr	budynek dworca PKP 2	ok. 1910 r.	
10.	Gdakowo	b. nr	budynek dworca PKP	ok. 1910 r.	
11.	Gilwa	17	budynek mieszkalny	ok. 1840/1920	
12.	Gilwa	18	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
13.	Gilwa	19	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
14.	Gilwa	21	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
15.	Gilwa	26	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
16.	Gilwa	29	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
17.	Gilwa		budynek techniczny (transformator)	ok. 1925 r.	
18.	Gonty	1	leśniczówka	pocz. XX w.	
19.	Gonty	1	budynek gospodarczy przy leśniczówce	pocz. XX w.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

20.	Gonty	2 /2 a	budynek mieszkalny	ok. 1890-1900	
21.	Gonty	6	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
22.	Gonty	7	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
23.	Gonty	12	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
24.	Gonty	14	budynek mieszkalny	ok. 1915 r.	
25.	Gonty	17	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1910 r.	
26.	Gonty	18	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
27.	Gonty	31	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
28.	Gonty	32	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
29.	Gonty	33	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
30.	Gonty	33	budynek gospodarczy	ok. 1870/1920	
31.	Gonty	34	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
32.	Gonty	34	budynek gospodarczy	ok. 1900 r.	
33.	Gonty	b.nr	budynek mieszkalny	ok. 1880-1900	
34.	Gonty	35	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1910 r.	
35.	Gonty	b. nr	mieszkalny, świetlica wiejska	ok. 1920 r.	
36.	Gonty		cmentarz ewangelicki	poł. XIX w.	
37.	Gonty		kapliczka	ok. 1900 r.	
38.	Gonty Koleje	36	budynek mieszkalny	pocz. XX w.	
39.	Gonty Koleje	36	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	
40.	Górowychy		kapliczka przydrożna	ok. 1900 r/	
41.	Górowychy		cmentarz ewangelicki	poł. XIX w.	
42.	Górowychy Małe	1 - 3	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
43.	Górowychy Małe	6 - 7	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
44.	Górowychy Małe	8 - 9	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
45.	Górowychy Małe		park podworski	kon. XIX w.	
46.	Górowychy Małe		kapliczka przydrożna	ok. 1900 r.	
47.	Grażymowo		cmentarz ewangelicki	ok. 1880 r.	
48.	Grażymowo		pozostałości założenia dworskiego - park	ok. poł. XIX w.	
49.	Jakubowo	4	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
50.	Jakubowo	4	budynek gospodarczy - obora 1	ok. 1930 r.	
51.	Jakubowo	4	budynek gospodarczy - obora 2	ok. 1930 r.	
52.	Jakubowo	7	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
53.	Jakubowo	7	budynek inwentarski 1	ok. 1900 r.	
54.	Jakubowo	7	budynek inwentarski 2	ok. 1920 r.	
55.	Jakubowo	7	stodoła	ok. 1910 r.	
56.	Jakubowo	16	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
57.	Jakubowo	25	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
58.	Jakubowo	25	budynek inwentarski 1	ok. 1910 r.	
59.	Jakubowo	25	budynek inwentarski 2	ok. 1935 r.	
60.	Julianowo		zespół parkowy	XIX/XX w.	
61.	Julianowo	1	budynek mieszkalny	1 poł. XIX w.	
62.	Julianowo	12	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
63.	Julianowo	13	budynek mieszkalny	1 poł. XIX w.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

64.	Julianowo	16	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
65.	Julianowo	35	budynek mieszkalny	ok. 1880/1920	
66.	Julianowo		budynek stacji pomp	pocz. XX w.	
67.	Kałdowo		cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.	
68.	Kałdowo	b. nr	budynek dworu	ok. 1900 r.	
69.	Kałdowo		oficyna dworu	pocz. XX w.	
70.	Kałdowo		budynek mieszkalny robotników folwarcznych	pocz. XX w.	
71.	Kałdowo		obora (ob. tartak)	pocz. XX w.	
72.	Kałdowo		budynek inwentarski kolonii robotników folwarcznych	pocz. XX w.	
73.	Kamienna	3	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1890 r.	
74.	Kamienna		park podworski	ok. 1890 r.	
75.	Kleczewo	2	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
76.	Kleczewo	3	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
77.	Kleczewo	4 / 2	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
78.	Kleczewo	5 / 4	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
79.	Kleczewo	6/1, 6/2	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
80.	Kleczewo		park podworski	ok. 1900 r.	
81.	Kołodzieje	22	szkoła	ok. 1925 r.	
82.	Kołodzieje	22	budynek gospodarczy	ok. 1925 r.	
83.	Kołodzieje	31	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
84.	Kołodzieje	b. nr	mieszkalno-handlowy	ok. 1880 r.	
85.	Kołodzieje		cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.	
86.	Kołodzieje		zespół zieleni	kon. XIX w.	
87.	Kowale		park przydworski	2 poł. XIX w.	
88.	Kowale	6	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	
89.	Laskowice	5	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
90.	Laskowice	9	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
91.	Laskowice	12	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
92.	Laskowice	16	budynek mieszkalny	ok. 1880 r.	
93.	Laskowice	17	budynek mieszkalny	ok. 1860/1870	
94.	Laskowice	21	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
95.	Laskowice	46	budynek mieszkalno - szkolny	ok. 1900 r.	
96.	Obrzynowo		kościół p.w. Matki Boskiej Anielskiej	kon. XIII w., XIV w., XVIII w.	A-24 11.08.1950 r.
97.	Obrzynowo	4	budynek mieszkalny (pierwotnie gospodarczy)	ok. 1910 r.	
98.	Obrzynowo	5	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
99.	Obrzynowo	7	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
100.	Obrzynowo	8	zadrzewienie przydomowe	2 poł. XIX w.	
101.	Obrzynowo	8	stodoła z oborą	XVIII w., przed 1900 r.	
102.	Obrzynowo	9	budynek mieszkalny	1910 r.	
103.	Obrzynowo	10	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
104.	Obrzynowo	12	obecnie zlewnia mleka dawna mleczarnia	ok. 1910 r.	
105.	Obrzynowo	13	budynek mieszkalny	XIX w.	A-459 z 17.11.1967 r.
106.	Obrzynowo	15	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
107.	Obrzynowo	15	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
108.	Obrzynowo	16	budynek mieszkalny	ok. 1820 r.	A-460 z 17.11.1967 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

109.	Obrzynowo	16	budynek inwentarsko-magazynowy	ok. 1910 r.	
110.	Obrzynowo	17	budynek mieszkalny	1916 r.	
111.	Obrzynowo	17	budynek inwentarsko-magazynowy 1	ok. 1920 r.	
112.	Obrzynowo	17	budynek inwentarski	ok. 1925 r.	
113.	Obrzynowo	23	budynek mieszkalny	ok. 1935 r.	
114.	Obrzynowo	24	budynek mieszkalny	ok. 1935 r.	
115.	Obrzynowo	25	budynek mieszkalny	ok. 1935 r.	
116.	Obrzynowo	29	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
117.	Obrzynowo	29	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
118.	Obrzynowo	30	budynek mieszkalny	ok. poł. XIX w.	
119.	Obrzynowo	32	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
120.	Obrzynowo	32	budynek inwentarsko-magazynowy	ok. 1910 r.	
121.	Obrzynowo	33	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
122.	Obrzynowo	33	budynek inwentarsko-magazynowy	ok. 1910 r.	
123.	Obrzynowo	34	budynek mieszkalno - gospodarczy (ob. PUB)	ok. 1910 r.	
124.	Obrzynowo	36	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
125.	Obrzynowo	38	remiza strażacka	1931 r.	
126.	Obrzynowo	50	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
127.	Obrzynowo	55	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
128.	Obrzynowo	55	budynek inwentarski 1	ok. 1925 r.	
129.	Obrzynowo	56	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
130.	Obrzynowo	57	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
131.	Obrzynowo	61	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
132.	Obrzynowo	62	budynek inwentarski 1	ok. 1910 r.	
133.	Obrzynowo	62	budynek inwentarski 2	ok. 1925 r.	
134.	Obrzynowo	62	zadrzewienie przydomowe	ok. 1930 r.	
135.	Obrzynowo	63	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
136.	Obrzynowo	obok 64	zadrzewienie przydomowe	pocz. XX w.	
137.	Obrzynowo	66	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
138.	Obrzynowo	66	budynek inwentarski 1	ok. 1920 r.	
139.	Obrzynowo	66	budynek inwentarski 2	ok. 1910 r.	
140.	Obrzynowo	67	budynek mieszkalny	ok. 1915 r.	
141.	Obrzynowo	67	budynek inwentarski	ok. 1910 r.	
142.	Obrzynowo	68	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
143.	Obrzynowo	69	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
144.	Obrzynowo	70	budynek inwentarski	ok. 1910 r.	
145.	Obrzynowo	72	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
146.	Obrzynowo	72	budynek inwentarski	ok. 1930 r.	
147.	Obrzynowo	72	stodoła	ok. 1930 r.	
148.	Obrzynowo	76	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
149.	Obrzynowo	76	budynek inwentarski	ok. 1910 r.	
150.	Obrzynowo	76	aleja dojazdowa	ok. 1910 r.	
151.	Obrzynowo	78	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
152.	Obrzynowo	79	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
153.	Obrzynowo	79	budynek inwentarski	ok. 1915 r.	
154.	Obrzynowo	79	stodoła	ok. 1925 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

155.	Obrzynowo	80	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
156.	Obrzynowo	81	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
157.	Obrzynowo	82	budynek mieszkalny	ok. 1915 r.	
158.	Obrzynowo	82	budynek inwentarski	ok. 1915 r.	
159.	Obrzynowo	82	furta na teren gospodarstwa	ok. 1915 r.	
160.	Obrzynowo	83	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
161.	Obrzynowo	83	budynek inwentarski	ok. 1915 r.	
162.	Obrzynowo	85	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
163.	Obrzynowo	88	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
164.	Obrzynowo	89	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
165.	Obrzynowo	90	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
166.	Obrzynowo	91	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
167.	Obrzynowo	95	budynek mieszkalny	ok. 1915 r.	
168.	Obrzynowo	95	budynek inwentarski	ok. 1925 r.	
169.	Obrzynowo	95	ogrodzenie murowane	ok. 1920 r.	
170.	Obrzynowo	99	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
171.	Obrzynowo	99	budynek inwentarski 1	ok. 1910 r.	
172.	Obrzynowo	99	budynek inwentarski 2	ok. 1920 r.	
173.	Obrzynowo	101	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
174.	Obrzynowo	101	budynek inwentarski 1	ok. 1910 r.	
175.	Obrzynowo	101	budynek inwentarski 2	ok. 1910 r.	
176.	Obrzynowo	103	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
177.	Obrzynowo	103	budynek inwentarski 1	1912 r.	
178.	Obrzynowo	103	budynek inwentarski 2	ok. 1910 r.	
179.	Obrzynowo	103	stodoła	ok. 1910 r.	
180.	Obrzynowo	104	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
181.	Obrzynowo	104	budynek inwentarski	ok. 1910 r.	
182.	Obrzynowo	104	zadrzewienie przydomowe	ok. 1910 r.	
183.	Obrzynowo	105	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
184.	Obrzynowo	105	budynek inwentarski	ok. 1910 r.	
185.	Obrzynowo	106	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
186.	Obrzynowo	106	budynek inwentarski	ok. 1910 r.	
187.	Obrzynowo	110	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
188.	Obrzynowo	111	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
189.	Obrzynowo	111	bramka ogrodzenia	ok. 1910 r.	
190.	Obrzynowo	113	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
191.	Obrzynowo	113	budynek inwentarski 1	ok. 1910 r.	
192.	Obrzynowo	113	budynek inwentarski 2	ok. 1910 r.	
193.	Obrzynowo	114	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
194.	Obrzynowo	117	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
195.	Obrzynowo	117	budynek inwentarski 1	ok. 1910 r.	
196.	Obrzynowo	117	budynek inwentarski 2	ok. 1910 r.	
197.	Obrzynowo	119	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
198.	Obrzynowo	121	budynek mieszkalny	1928 r.	
199.	Obrzynowo	121	budynek inwentarski 1	ok. 1910 r.	
200.	Obrzynowo	121	budynek inwentarski 2	ok. 1911 r.	
201.	Obrzynowo	121	park przydomowy	pocz. XIX w./ ok. 1925 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

202.	Obrzynowo	121	aleja brzoźowa	ok. 1925 r.	
203.	Obrzynowo		cmentarz	poł. XIX w.	
204.	Obrzynowo		Wiadukt 1	ok. 1915 r.	
205.	Obrzynowo		Wiadukt 2	ok. 1915 r.	
206.	Obrzynowo		Wiadukt 3	ok. 1915 r.	
207.	Obrzynowo		Wiadukt 4	ok. 1915 r.	
208.	Obrzynowo		Wiadukt 5	ok. 1915 r.	
209.	Obrzynowo		Wiadukt 6	ok. 1915 r.	
210.	Orkusz	b. nr	dwór	ok. 1910 r.	A-1665 z 15.06.1998 r.
211.	Orkusz	b. nr	zespół parkowy	ok. 1910 r.	
212.	Pachutki		cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.	
213.	Pachutki	b. nr	zespół parkowy	XVIII w.	
214.	Pachutki		zadrzewienie przydrożne - droga do Jakubowa	kon. XIX w.	
215.	Pachutki	3	dawny czworak	ok. 1925 r.	
216.	Pachutki	4	dawny czworak	ok. 1925 r.	
217.	Pałatyki	b. nr	pozostałości dworu	ok. poł. XIX w.	
218.	Pałatyki	b. nr	pozostałości parku	ok. poł. XIX w.	
219.	Pilichowo	5	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
220.	Raniewo	zespół dworski 1	dwór nr 1	pocz. XIX w., po 1900 r., ok. 1930 r.	
221.	Raniewo	zespół dworski 1	budynek gospodarczy	pocz. XIX w., po 1900 r., ok. 1930 r.	
222.	Raniewo	zespół dworski 1	park dworski	kon. XVIII / 1 poł. XIX w.	
223.	Raniewo	zespół dworski 2	dwór nr 2	XVIII/XIX w.	
224.	Raniewo	zespół dworski 2	budynek gospodarczy nr 1	pocz. XX w.	
225.	Raniewo	zespół dworski 2	budynek gospodarczy nr 2	ok. 1910 r.	
226.	Raniewo	zespół dworski 2	dawna kuźnia	pocz. XX w.	
227.	Raniewo	zespół dworski 2	park dworski	1 poł. XIX w.	
228.	Raniewo	2	budynek mieszkalny	ok. poł. XIX w.	
229.	Raniewo	2	budynek gospodarczy	ok. 1930 r.	
230.	Raniewo	6	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
231.	Raniewo	7	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
232.	Raniewo	19	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
233.	Raniewo	21	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
234.	Raniewo	19/21	budynek gospodarczy	ok. 1925 r.	
235.	Raniewo	4	dawna szkoła	ok. 1925-1930	
236.	Rodowo		kościół parafialny pw. Św. Stanisława Kostki	poł. XVIII w.	A-463 z 19.11.1967 r.
237.	Rodowo		zadrzewienie cmentarza przykościelnego	średniowiecze? XIX w.	
238.	Rodowo		mur cmentarny	średniowiecze?	
239.	Rodowo	1	mleczarnia	ok. 1900 r.	
240.	Rodowo	2	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
241.	Rodowo	3	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
242.	Rodowo	4	budynek mieszkalny	ok. 1870/1925	
243.	Rodowo	7	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
244.	Rodowo	12	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
245.	Rodowo	12	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

246.	Rodowo	12	kuźnia	ok. 1900 r.	
247.	Rodowo	13	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
248.	Rodowo	21	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
249.	Rodowo	30	budynek mieszkalny	1935 r.	
250.	Rodowo	30	budynek gospodarczy	ok. 1935 r.	
251.	Rodowo		cmentarz ewangelicki	pocz. XIX w.	
252.	Rodowo Małe	1	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1900 r.	
253.	Rodowo Małe	3/4	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
254.	Rodowo Małe	4	budynek gospodarczy	ok. 1920 r.	
255.	Rodowo Małe	6-6A	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
256.	Rodowo Małe	6-6A	budynek gospodarczy	ok. 1925 r.	
257.	Rodowo Małe	7-7A	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
258.	Rodowo Małe	8	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
259.	Rodowo Małe	8	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
260.	Rodowo Małe	8	stodoła	ok. 1910 r.	
261.	Stańkowo	5	dwór	ok. 1910 r.	
262.	Stańkowo	5	park	ok. poł. XIX w.	
263.	Stańkowo	38	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
264.	Stańkowo	40	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1880 r.	
265.	Stańkowo	42	stodoła połączona z oborą	poł. XIX w.	
266.	Stańkowo	45	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
267.	Stańkowo	51	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
268.	Stańkowo	51	budynek inwentarsko- magazynowy 1	ok. 1925 r.	
269.	Stańkowo	51	budynek inwentarsko- magazynowy 2	ok. 1910 r.	
270.	Stańkowo	54	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
271.	Stańkowo	54	budynek gospodarczy	ok. 1905 r.	
272.	Stańkowo		zespół zieleni na skraju lasu - starodrzew	pocz. XX w.	
273.	Stańkowo		cmentarz ewangelicki	XIX w.	
274.	Stańkowo		zespół zieleni -dęby na drodze do Nipkowic	pocz. XX w.	
275.	Stańkowo		dęby - na drodze do Pałatyk	pocz. XX w.	
276.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
277.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - ogrodzenie	ok. 1910 r.	
278.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - budynek warsztatowy	ok. 1920 r.	
279.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - budynek inwentarski 1 (obora)	ok. 1920 r.	
280.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - budynek inwentarski 2 (obora)	ok. 1920 r.	
281.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - spichlerz	ok. 1920 r.	
282.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - stodoła 1	ok. 1920 r.	
283.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - stodoła 2	ok. 1930 r.	
284.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
285.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - budynek mieszkalny (czworak)	ok. 1920 r.	
286.	Stary Kamień		budynek gospodarczy przy czworakach	pocz. XX w.	
287.	Stary Kamień	b. nr	zespół folwarczny - stodoła 1	ok. 1920 r.	
288.	Sypanica	5	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRABUTY

289.	Sypanica	5	budynek gospodarczy	ok. 1910 /1930	
290.	Sypanica		cmentarz ewangelicki	ok. 1880 r.	
291.	Sypanica	9	szkoła podstawowa	ok. 1910 r.	
292.	Sypanica	10	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
293.	Sypanica	11	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1880 r.	
294.	Sypanica	17	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
295.	Sypanica	17	budynek gospodarczy	ok. 1925 r.	
296.	Sypanica	22	budynek gospodarczy	ok. 1905 r.	
297.	Sypanica	23	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1880 r.	
298.	Sypanica	24	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
299.	Sypanica	25	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
300.	Sypanica	26	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
301.	Sypanica	27/29	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
302.	Sypanica	34	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
303.	Sypanica	35	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1880 r.	
304.	Sypanica	37	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1880/1910	
305.	Szramowo	4-4a	budynek mieszkalny	ok. 1930 r.	
306.	Szramowo	5	budynek mieszkalno - gospodarczy	ok. 1880 r.	
307.	Szramowo	6/6a	budynek mieszkalny	pocz. XX w.	
308.	Szramowo	7	dwór	ok. 1905 r.	
309.	Szramowo	7	park dworski	ok. 1900 r.	
310.	Szramowo	7	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.	
311.	Szramowo	b. nr	budynek gospodarczy "a"	ok. 1900 r.	
312.	Szramowo	b. nr	budynek gospodarczy "b"	pocz. XX w. - ok. 1930 r.	
313.	Szramowo		cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.	
314.	Trumiejki		kościół parafialny p.w. Przenajświętszej Trójcy	1748 r.	A-461 z 19.11.1967 r.
315.	Trumiejki		cmentarz przykościelny	ok. poł. XVIII w.	
316.	Trumiejki		cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.	
317.	Trumiejki		park podworski	ok. 1920-1930	
318.	Trumiejki	4	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
319.	Trumiejki	24	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
320.	Trumiejki	31	budynek mieszkalny	pocz. XIX w., przebud. ok. 1900 r.	
321.	Trumiejki	34	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	
322.	Trumiejki	35	budynek mieszkalny	ok. 1905 r.	
323.	Trumiejki	36	budynek mieszkalny	ok. 1920 r.	
324.	Trumiejki	37/38	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
325.	Trumiejki	39	budynek mieszkalny	XVIII/XIX w.	
326.	Trumiejki	41	budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	
327.	Trumiejki	51	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.	
328.	Trumiejki	b. nr	zadrzewienie	ok. 1920-30	
329.	Trumiejki	58	budynek mieszkalny	XX w.	

13. Ilustracje

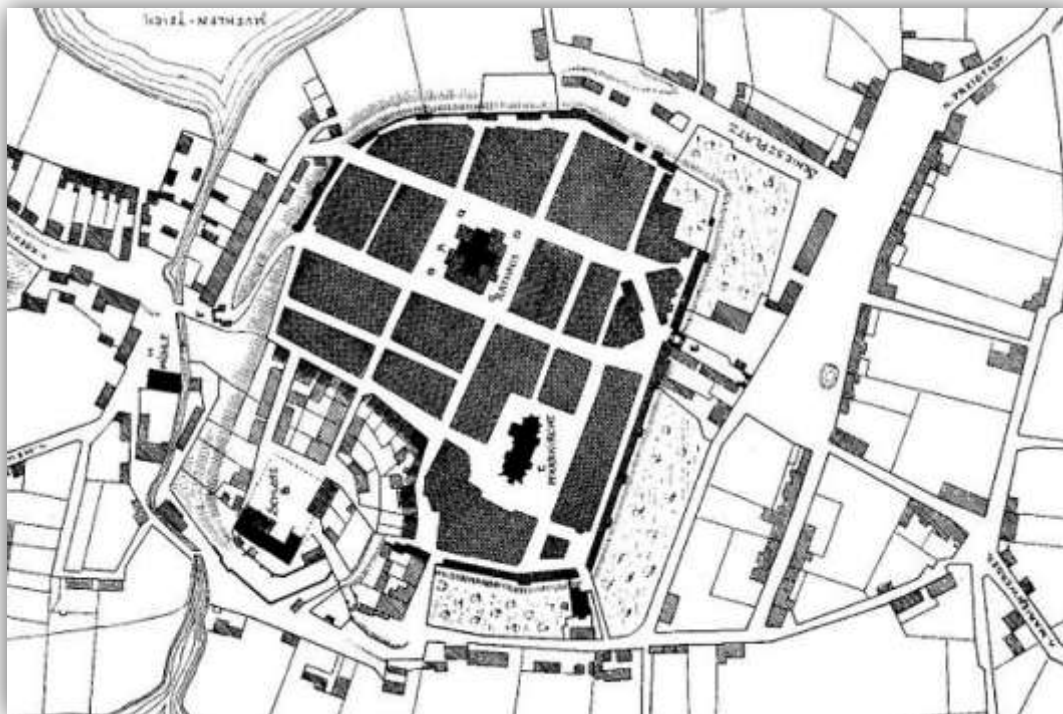
1. Mapa gminy Prabuty.

2. Plan miasta Prabuty.

3. Fragment mapy Orteliusa z XVI wieku.

4. Plan XIX-wiecznych Prabut.

5. Fragment murów obronnych i reliktów zamku biskupiego w Prabutach.

6. Brama Kwidzyńska.

7. Katedra prabucka.

8. Wodociągi miejskie.

9. Kościół Polski.

10. Gdakowko, kościół p.w. Św. Anny.

11. Obrzynowo, kościół p.w. Matki Boskiej Anielskiej.

12. Rodowo, kościół p.w. Św. Stanisława Kostki.